

Amnesty press

NR 1

2018

FACKLIGA RÄTTIGHETER

Långsamt framåt
för textilarbetarna
i Bangladesh

SIDAN 26

DET OMÖJLIGA VALET

Klimat eller
männsliga
rättigheter?

SIDAN 31

SKENET BEDRAR

*I Kambodja fascinerar besökare av
skönheten i världsarvet **Angkor Wat**.
Samtidigt raseras demokratin.*

SIDAN 8

Lagförslag för papperskorgen

Denna vinter kan vi följa "Vietnam War", den hyllade amerikanska dokumentärserien som visas på Kunskapskanalen. Serien ger en inblick i krigets fasor på bägge sidor och belyser också hur presidenter i USA medvetet ljög för att lura hemmaopinionen. Det gällde allt från Tonkinintermezzot 1964 som gav USA en förevändning att bomba Nordvietnam till massakern i Song My (My Lai) 1968 där USA mördade omkring 500 civila vietnameser. Dokumentären berättar också om hur Nordvietnam och FNL försökte dölja massakern på hundratals civila i Hue under Tetoffensiven 1968.

I dagens krig har det blivit svårare att dölja övergrepp. Traditionella medier vet att även det egna landets förehavanden måste granskas och organisationer som Amnesty International och Human Rights Watch, HRW, tar inga politiska hänsyn. Det är därför det är besvärande för den kurdiska regionalregeringen i Irak när HRW den 9 februari slog larm om att kurdiska styrkor i september hade massavrättat misstänkta is-krigare i en skola i Sahel al-Maliha norr om Mosul.

september 2017 föreslog regeringens utredare att meddelarskyddet för hemliga uppgifter som rör en internationell insats ska begränsas. Ett offentliggörande av uppgifter som "kan medföra allvarligt men för Sveriges förhållande till annan stat

ULF B ANDERSSON

Chefredaktör

eller mellanfolklig organisation" ska göras straffbart.

Det rådde länge tystnad om förslaget men de senaste veckorna har föreningen Utgivarna riktat hård kritik och ledarsidor har kritiserat förslaget. Utredaren har bedyrat att det inte ska ses som spioneri om någon läcker information till Amnesty International eller Röda korset. Kritikerna pekar dock på svårigheterna Anders Kompass hade inom FN-systemet när han försökte slå larm om franska soldaters sexuella övergrepp i Centralafrikanska republiken.

Sveriges internationella engagemang har ett brett politiskt stöd. Samtidigt vet vi att Sverige deltar i länder där övergrepp förekommer, bland annat i Irak där det svenska militära stödet till kurdisk peshmerga fortsätter. I Afghanistan fortsätter Sverige att delta i den Nato-ledda internationella styrkan och där utreder nu Internationella brottmålsdomstolen om USA har gjort sig skyldigt till brott. I Mali ingår över 300 svenskar i FN-styrkan som stödjer Malis regering, vars styrkor beskylls för övergrepp. Varken Nato eller FN är kända för att granska egna övergrepp och tanken på att en svensk som berättar om tortyr, sexuella övergrepp eller mord ska straffas för att hen slår larm är befängd.

ULF B ANDERSSON

FOTO: SANDRA JOHNSON

AMNESTY PRESS är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

REDAKTION: Ulf B Andersson, redaktör, ansvarig utgivare. Malin Engman (layout), Lisa Olsson (sociala medier). GRAFISK FORM/AD: A4/Lotta Lundin. REPRO: A4/Lotta Lundin. ADRESS: Box 4719, 116 92 Stockholm. TELEFON: 08-729 02 00, fax: 08-729 02 01. E-POST: ap@amnesty.se HEMSIDA: amnestypress.se SVENSKA SEKTIONEN: Plusgiro 900072-0, bankgiro 900-0720.

PRENUMERATION: 200 kr. TRYCKERI: V-TAB AB, Vimmerby, 2018. PRESSLÄGGNING: 20 februari 2018. Ut kommer med fyra nummer 2018. MANUSSTOPP: Nr 2/2018: 21 maj 2018. HOS LÄSARNA: 21 juni 2018. ISSN: 0284-7108. Detta nummer trycks i 94 882 exemplar. ANNONSER: annonser@amnesty.se OMSLAG: Solnedgång över Angkor Wat, Kambodja. FOTO: GETTY IMAGES

AKTIVIST. Nget Khun har deltagit i många protester mot tvångsvräkningarna i Kambodjas huvudstad Phnom Penh.

FOTO: JONAS GRATZER

FEM ÅR EFTER KATASTROFEN

26 Bangladeshs textilarbete har fortsatt låga löner men villkoren har förbättrats sedan katastrofen år 2013 då Rana Plaza-byggnaden kollapsade.

FOTO: BENGT SIGVARDSSON

REHABILITERING. Kvinnor som överlevde hos organisationen Meena.

DESSUTOM

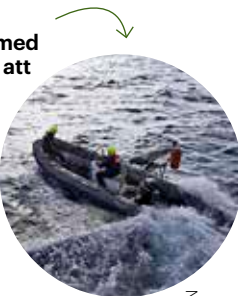
6 GODA NYHETER
Fri efter sex år som dödsdömd i Iran.

31 KRÖNIKA
Staffan Lindberg om kobolt i Kongo.

54 I FÄNGESET
Marco Venegas har besökt abort-dömda kvinnor i El Salvador.

EUROPA OCH LIBYEN

32 Genom samarbete med Libyen ska EU se till att döden på Medelhavet upphör.

FARLIGA VÄGAR

40 Norra Mali är fortfarande ett laglöst land med rebeller och banditer.

KVINNOR OCH KRIG

48 I Kachin i norra Burma forskar Jenny Hedström om kvinnors roll i det väpnade upproret.

FOTO: EMMA SOFIA DEDORSON

NÄRMARE DOMEDAGEN

VARJE ÅR, SEDAN ÅR 1947, presenterar forskare vid tidskriften "Bulletin of Atomic Scientists" klockslaget på den symboliska domedagsklockan. Den 25 januari var det dags igen och forskarna flyttade fram klockan 30 sekunder. Nu är den två minuter i midnatt.

Senast det var två minuter i midnatt var 1953, då både USA och Sovjetunionen hade provsprängt sina första vätebomber. Vid kalla krigets slut 1991 var det hela 17 minuter kvar till midnatt. I en debattartikel i Washington Post förklarade forskarna att USA:s president **Donald Trump** och andra världsledare har misslyckats med att

hantera "hotande kärnvapenkrig och klimatförändringar".

Efter 20 års förhandlingar kunde FN i juli 2017 anta ett avtal om globalt kärnvapenförbud. Ingen av dagens kärnvapenstater röstade dock för konventionen.

Både Ryssland och USA har försvarsdoktriner som innefattar användning av kärnvapen. USA har aviserat att landet planerar för "smarta" kärnvapen med mindre sprängkraft. De skulle kunna användas som svar vid till exempel en massiv cyberattacker mot USA.

ULF B ANDERSSON

FOTO: WIN MCNAMEE/GETTY IMAGES/AFP

SAMVETSFÅNGE FRIAD
AV DOMSTOL

MAHIENOUR EL-MASSRY, välkänd människorättsadvokat och kvinnorättsförsvarare, frigavs den 16 januari efter att ha suttit fängslad sedan november 2017 i Alexandria, Egypten. Hon dömdes den 30 december till två års fängelse för att bland annat ha "deltagit i en olovlig protest". Men bara två veckor senare friades hon av samma domstol från alla anklagelser.

Mahienour el-Massry

Mahienour el-Massry deltog tillsammans med fyra andra aktivister i en fredlig protest den 14 juni 2016 i Alexandria mot den egyptiska regeringens beslut att överlämna kontrollen över två öar, Tiran och Sanafir, till Saudiarabien. IIII

SAMAN NASEEMS DÖDS-
STRAFF OMVANDLAT

SAMAN NASEEM, som i sex år väntat på avrättning i Iran, kan snart vara en fri man. Hans advokat har bekräftat att Saman friats från anklagelsen "fiendskap med Gud" och istället dömts till fem års fängelse för "medlemskap i en grupp med syfte att störa den nationella säkerheten". Eftersom Saman redan suttit sex år i fängelse bör han frigges inom kort.

Saman Naseem greps år 2011 när han var 17 år och dömdes till döden i januari 2012, anklagad för "fiendskap med Gud". Saman Naseem tillhör Irans kurdiska minoritet och var medlem i PJAK Partiet för ett fritt Kurdistan, en väpnad grupp. Vid en väpnad konfrontation med styrkor från Revolutionsgardet dödades en person från gardet medan tre andra skadades.

Amnesty International har under flera år aktivt arbetat för att dödsdomen skulle upphävas. År 2015 skickade Amnesty 213266 underskrifter och brev till de iranska myndigheterna. I ett brev till Amnesty tackar Saman Naseem alla som har kämpat för att stoppa avrättningen. IIII

FÖRÄNDRING. Demonstration den 30 september 2017 i Irlands huvudstad Dublin för rätt till abort. FOTO: TOM HONAN/PA PHOTOS/TT

Irland ska rösta
om abort

AMNESTY INTERNATIONAL välkomnade den 30 januari den irländska regeringens beslut om en planerad folkomröstning om abortlagstiftningen i landet. Som lagen ser ut idag är abort förbjudet och straffbart. Undantag medges bara om det finns en "verklig och väsentlig" risk för kvinnans liv, inklusive risk för självmord. Hälsovårdsministern ska nu utarbeta ett lagförslag som ger möjlighet till fri abort före vecka 12, vilket kan träda i kraft om folkomröstningen resulterar i ett ja till lagändring.

Amnesty ser beslutet som ett tecken på en verklig politisk vilja att sätta kvinnors och flickors rätt att själva bestämma över sina kroppar i fokus och att säkerställa en effektiv tillgång till säker och laglig abortvård utan stigma eller skuldbeläggande av kvinnor.

– Det är naturligtvis mycket glädjande, det är en fråga som Amnesty jobbat med under flera års tid och det handlar om att kvinnors och flickors mänskliga rättigheter måste respekteras, sade Katarina Bergehed, sakkunnig inom kvinnors rättigheter

på Amnesty Internationals svenska sektion.

Olaglig abort kan enligt dagens lagstiftning straffas med 14 års fängelse. Oklarheter kring lagstiftningen och kriminaliseringen av kvinnor har gjort att många dragit sig för att söka information om abort, än mindre söka själva vården på Irland även i situationer då kvinnans liv är hotat.

Situationen har förvärrats av att en särskild lag begränsar vilken typ av information som får ges. Det är inte tillåtet att "förespråka eller främja" abort.

Vårdpersonal har inte kunnat remittera kvinnor till abortkliniker utomlands och information om abort utomlands måste åtföljas av information om adaption och föräldraskap – även när graviditeten är ett resultat av incest eller våldtäkt, när risk för kvinnans hälsa råder eller då fostret är livsodugligt.

De restriktiva abortlagarna har inte lett till att antalet aborter minskat över tid. Sedan år 1980 har över 160 000 kvinnor från Irland rest utomlands för att göra abort i länder, främst England, där det är säkert och lagligt. IIII

JOURNALIST FRI

JOURNALISTEN Hisham al-Omeisy har frigivits efter att ha hållits fängslad av houthi-styrkorna i Jemen sedan han greps den 14 augusti 2017 i huvudstaden Sanaa.

Hisham al-Omeisy är en politisk aktivist som blev välkänd under den arabiska våren 2011 och senare under den pågående konflikten i Jemen. Han blev en ledande och välrenommerad röst på marken, med kommentarer och analys i media om skiftningarna i den väpnade konflikten. Situationen i Jemen är idag enligt FN den värsta humanitära krisen i världen.

Amnesty välkomnade frigivningen men uppmanar houthi-styrkorna att omedelbart och ovillkorligt frige alla samvetsfångar som de håller fängslade. Sedan år 2016 har det skett en ökning av antalet godtyckliga gripanden och påtvingade försvinnanden från houthi-styrkorna som kontrollerar Sanaa och delar av norra Jemen. IIII

Hisham al-Omeisy

En orättvisa är korrigerad.

Mabel Au, chef för Amnesty i Hongkong, välkomnade den 6 februari att en appellationsdomstol hade upphävt fängelsedomarna mot demokratiaktivisterna Joshua Wong, Alex Chow och Nathan Law (se intervju i nummer 2/2017) för deltagande i olaga sammankomst.

VÄRLDSARV. Templet
i ruinstaden Angkor Wat
är sedan 1992 en del av
världsarvet.

FOTO: GETTY IMAGES

Diktaturen NÄSTILLAR

DEMOKRATIN I KAMBODJA är i fritt fall. Regimkritiker mördas, fängslas och skräms till tystnad. I juli ska val hållas utan opposition. Med Kina som regimens stöd finns nästan inget hopp om förändring.

TEXT: PER LILJAS FOTO: JONAS GRATZER

SIG IN

KAMBODJA

HUVUDSTAD:
Phnom Penh.

YTA: **181 035 km²**
(Sverige:
449 964 km²)

BEFOLKNING:
16 miljoner.

POLITIK: Efter
Röda khmerernas
styre 1975–1979
och Vietnams
militära ingripande
fortsatte kriget till
1993. Premiärmi-
nister Hun Sens
parti CPP har styrt
sedan 1979.

ATTRAKTIVT LÄGE.
Kåkstäder vid
Mekongfloden. I
horisonten syns det
nya Phnom Penh ta
form. Investeringar av
kinesiska företag ökar
efterfrågan på mark.

KINA

MYANMAR

LAOS

VIETNAM

THAILAND

KAMBODJA

• Phnom Penh

Vill du veta mer
om Kambodja innan
du läser artikeln?

Bläddra till
sidan 22.

Huvudstaden Phnom Penh skjuter i höjden. Det ena lägenhetskomplexet efter det andra växer fram. Det är lätt att tro att Kambodja, ett av Asiens fattigaste länder, hakat på en utvecklingsväg. Statistiken talar samma språk: drygt sju procents årlig tillväxt sedan år 1994. Men mycket är fernissa. Bostäderna byggs av kineser, för kineser. Och bakom byggarbetsplatserna döljer sig krossade människoöden. Ingenstans är det så tydligt som i Boeung Kak, ett samhälle samlat kring en sjö mitt i staden. På några få år har sjön fyllts igen och invånarna drivits bort.

– Vi brukade fiska, odla vattenväxter och skeppa runt turister i våra båtar, säger 78-åriga *Nget Khun*.

Nu tar hon emot under en presenning. Marken är lerig och inklämd vid sidan av en moské. Det är den kompensation hon till slut kände sig tvungen att godta. Efter ett drygt årtiondes kamp för samhällets rättigheter kastade även "farmor", som de flesta kallar henne, in handduken. På sängen radar hon upp foton från demonstrationer där hon blöder i ansiktet och slagits medvetslös.

– Det är samma nu som under *Pol Pots* styre, säger hon men ändrar sig snart:

– Nej, det är värre nu. Då gjordes i varje fall ingen skillnad mellan fattiga och rika.

Om makthavarna vill ha något nu kastar de bara ut dig, utan någon som helst omtanke.

Anhöriga till de omkring två miljoner kambodjaner som dog under Röda khmerernas fyraåriga styre 1975–1979 skulle inte hålla med Nget Khun. Det var länge sedan Kambodja var nere i massmördandets bråda djup. Men skiftet är inte radikalt. En ineffektiv krigsförbrytartribunal, ECCC har gjort att sårn aldrig läkt.

Premiärminister *Hun Sen*, som i praktiken styrt sedan 1985 och som bär den officiella titeln "den noble, suveräne och allsmäktige överbefälhavaren", har byggt

sitt nya välde på samma rötter av rädsla och absolut makt. Och med jämna mellanrum blottas den råa styrkan som hägrar under ytan.

Nget Khun och andra som har protesterat har varit varse den under lång tid. Likaså diplomater och internationella rättighetsorganisationer. Inför parlamentsvalet i juli har däremot diktaturens verkliga ansikte även blivit tydligt för alla andra att se. Oppositionspartiet har förbjudits. Medier har stängts ner. Kritiker tystats. Masken är av, kanske en gång för alla. Och hoppet om undsättning utifrån verkar fåfängt. Inte minst eftersom Kambodja är under Kinas skyddande vingar.

BOSTADSLÖS.
78-åriga Nget Khun
bor numera under
en presenning då
hon drivits bort från
sin bostad.

HUN SEN

DEN NU 65-ÅRIGE

ledaren för CPP blev
premiärminister år
1985. Han anslöt sig
till Röda khmererna
år 1970 och blev efter
maktövertagandet år
1975 kommandant i
östra Kambodja.

År 1977 uppges
Hun Sen och hans
bataljon ha flytt
till Vietnam och
anslöt sig där till
den rebellarmé som
bildades med stöd
av Vietnam. I januari
1979 marscherade
Vietnam in i Kambod-
ja och störtade Röda
khmerernas regim.

MINNESPLATS. Kem Rithisith, broder till den dödade politiske analytikern Kem Ley påminner om mordet 2016.

”Han vägrade ha en livvakt. Han sade att han hellre dog för sanningen än på något dumt sätt som att förolyckas i trafiken.

Kem Rithisith

ende som av Kem Ley. Och definitivt inte för det kambodjanska folket. Kem Rithisith säger att hans bror alltid ignorerade hans varningar om riskerna:

– Han vägrade ha en livvakt. Han sade att han hellre dog för sanningen än på något dumt sätt som att förolyckas i trafiken.

Folk som utmanar Kambodjas styrande elit har länge levtt farligt. År 2004 mördades till exempel fackföreningsledaren *Chea Vichea*, år 2008 journalisten *Khim Sambo* och fyra år senare miljöaktivisten *Chut Wutty*. Mordet på Kem Ley sände däremot en speciell chockvåg genom landet. För äldre människor väcktes obehagliga minnen från Röda Khmerernas massaker av intellektuella. För yngre kambodjaner tydliggjordes exakt hur allvarlig regeringen är i strävan att tysta civilsamhället.

På den här punkten genomgår Kambodja nämligen ett skarpt skifte. Generationsskiftet mellan de som minns Röda khmerernas styre på 1970-talet och de som inte gör det. Den sistnämnda gruppen är i överlägsen majoritet, och är det största hotet mot regimen. De har bättre koll på sina rättigheter och vad som händer ute i landet. Och framförallt så är de inte lika rädda. Åtminstone har de inte varit det hittills.

Vrid tillbaka klockan fem år och oskuldssfullheten är i full blom. I Phnom Penhs Freedom Park dundrar den sydkoreanska dängan

På en skylt vid en vägkant i provinsen Takeo blickar en brett leende man ut. I dess underkant står, på engelska och khmer, ”torka dina tårar, fortsätt din resa”.

Kem Rithisith tar emot vid en gravstupa intill. Han har uppfört minnesplatsen för sin bror, den politiske analytikern *Kem Ley*. Den 10 juli 2016 sköts Kem Ley ihjäl på ett kafé i Phnom Penh. Tecken pekar på inblandning från landets militär eller polis, men en gärningsman har redan dömts och regeringen har avvisat de krav på en oberoende utredning som ställts av ett hundratal internationella organisationer, bland annat Amnesty International. Kem Rithisith hoppas att

Kem Leys ord i varje fall kan leva vidare. Med sin oräddhet och skärpa, men kanske framförallt berättarteknik, vann Ley hundratusentals följare. Genom att omvandla landets skeenden till fabler på Facebook och radio blev han en slags Kambodjas *George Orwell*.

– Min bror var smart. Han talade inte bara till de lärda, utan han använde ett språk som alla förstod, säger Kem Rithisith.

När Kem Ley sköts ihjäl i juli 2016 hade han just publicerat ett antal sagor om landsledaren ”Transparens”. De refererade till den explosiva rapport som organisationen

Global Witness nyligen hade släppt om premiärministern och hans familjs korrupta nätverk. Hur de kontrollerar 114 företag och tillgångar på flera hundra miljoner dollar. Hur de använt giftermål för att knyta eliten kring sig och hålla dem lojala. Utomlands är korruptionen välkänd.

– Exploatering är det som binder samman den kambodjanska staten och det kommer inte ta slut förrän resurserna är uttömda eller det inte längre är politiskt möjligt att fortsätta, säger *Sarah Milne*, forskare i resurser och utveckling på Australian National University.

Hun Sens personliga inblandning hade däremot aldrig tidigare beskrivits så ingå-

CNRP

NATIONELLA RÄDDNINGSPARTIET bildades år 2012 genom en sammanslagning av två partier och har varit dominerande oppositionsparti. Vid parlamentsvalet år 2013 fick CNRP 44,5 procent av rösterna. Partiet förbjöds den 16 november 2017 och kan inte delta i valet i juli. Partiet är anslutet till Liberala internationalen, där också svenska Liberalerna och Centerpartiet är medlemmar.

STANNAR KVAR. Ma Chhetra fortsätter sin kamp mot orättvisor.

”Gangnam Style” ut över en folkmassa. Unga killar och tjejer står på sina motorcyklar för att kunna se bättre. De sjunger med i den förändrade refrängen: ”rösta, rösta, rösta, rösta på CNRP”.

Till slut kommer en öppen kortege med den person alla väntat på: oppositionsledaren Sam Rainsy. Efter fyra år i exil har han återvänt hem och det verkar som om hans parti kanske till och med ska kunna göra det omöjliga: vinna mot det styrande CPP. I ett telefonsamtal efter kampanjmötet då liknar han rörelsen med den Arabiska våren:

– Tack vare internet förstår folket vilket korrupt och bakåtsträvande styre vi har. Sedan jag kom tillbaka till landet har ungdomarnas engagemang fullkomligt tagit mig med storm.

Ma Chhetra var 22 år då CNRP:s charmoftensiv år 2013 drog genom landet. Han hade länge följt politik i media, och han hade sett protesterna för området Boeung Kak. Nu fick han för första gången en känsla av hur många som verkligen brydde sig, så han bestämde sig för att själv ta en aktiv roll.

– Tiden var inne för förändring. De äldre är rädda, men om vi inte gör något kommer landet förstöras, säger Ma Chhetra.

Han gick en kort kurs i journalistik anordnad av en NGO (icke-statlig organisation) och startade Facebooksidan Social Breaking News. Tillsammans med fyra vänner gav han sig ut i landet för att ge röst åt folk med historier om korruption och orättvisa. Ett par hundratusen började följa sidan. Men regeringen slog snabbt tillbaka. En av medlemmarna arresterades, de andra fann sina namn på en lista från regeringen. Alla utom Ma Chhetra flydde landet.

– Om jag också flyr bidrar jag till rädslan. Men jag vågar inte rapportera lika mycket längre. Vårt enda hopp nu är att andra demokratier, som EU, kliver in och räddar nästa val, säger Ma Chhetra.

Att kalla Kambodja en demokrati är att tänja på sanningen. Landet har haft regelbundna val sedan FN organiserade det första valet 1993. Men Kambodja har också upplevt kupper. Och likt många andra länder i regionen är det ett system där segraren tar allt. Under de senaste årtiondena har regeringspartiet CPP manipulerat samtliga offentliga institutioner så att deras främsta funktion nu är att hjälpa partiet behålla makten.

De över tio miljarder dollar landet dragit in från utlandet under perioden 1993–2012 har gjort föga för att ändra på den saken. Svenskt bistånd har bland annat gått till skatteverket samt en antikorrupsionsbyrå, två myndigheter som båda har använts av regimen för att attackera dess fiender.

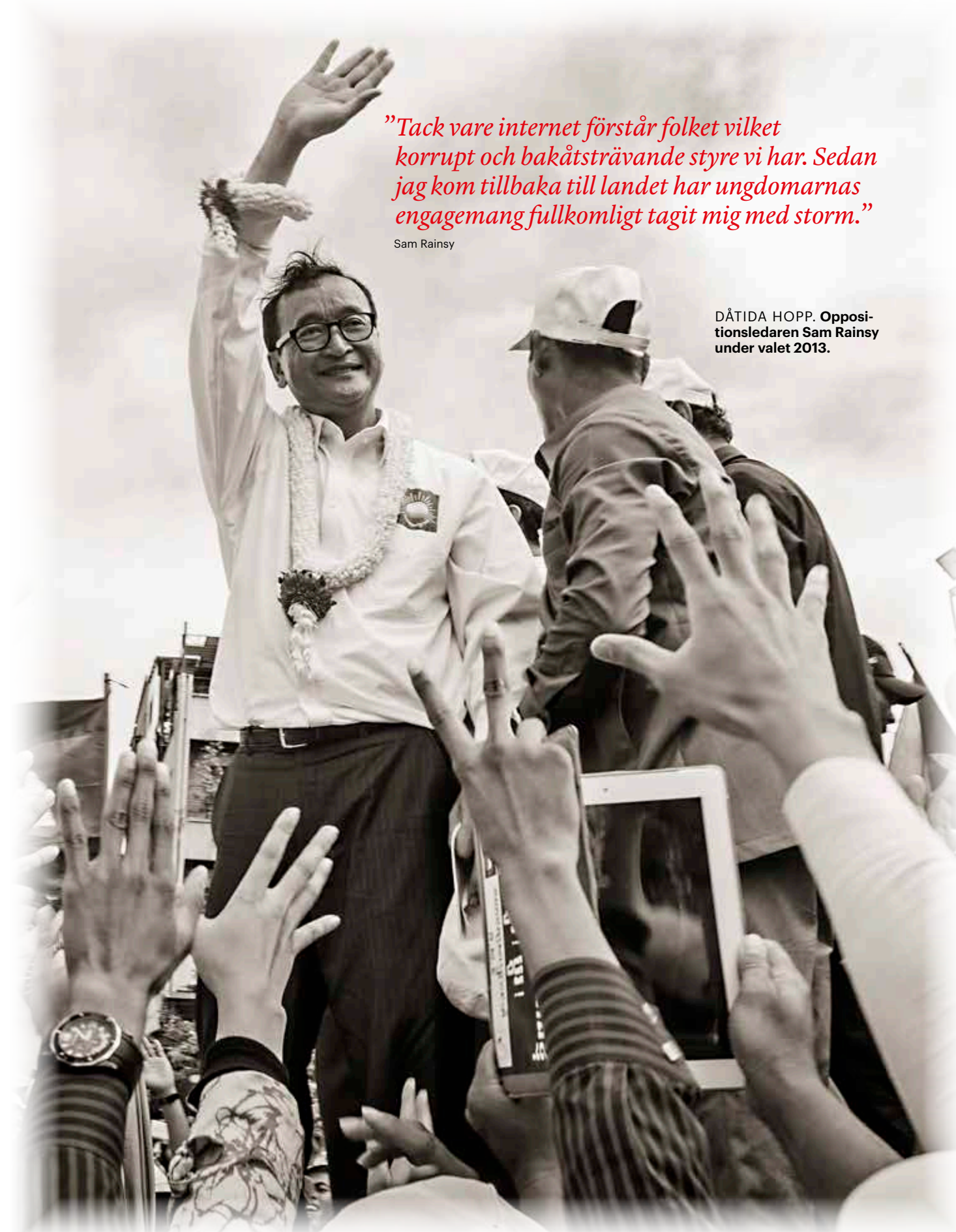
Utländska pengar har också betalt för nyttiga saker som sjukvård, men det har blivit en ursäkt för regeringen att inte spendera något själv på liknande tjänster. På sikt har resurserna i bästa fall bidragit till att hålla demokratiska frön vid liv. Valet 2018 såg ut att kunna bli det historiska tillfälle då de skulle slå rot.

Kommunalvalen i juni 2017 var en tydlig markör. Gapet mellan CPP och CNRP (oppositionen) blev endast 7 procentenheter när CPP fick 50,8 procent mot 43,8 procent för CNRP. Vid

”Tack vare internet förstår folket vilket korrupt och bakåtsträvande styre vi har. Sedan jag kom tillbaka till landet har ungdomarnas engagemang fullkomligt tagit mig med storm.”

Sam Rainsy

DÅTIDA HOPP. Oppositionsledaren Sam Rainsy under valet 2013.

SORGETÅG. Begravningen av Kem Ley den 24 juli 2016 fick hundratusentals personer att bege sig ut på gatorna.
FOTO: SAMRANG PRING/REUTERS/TT

kommunalvalen år 2012 hade gapet varit 41 procent.

Resultatet i juni 2017 innebar att regimen skulle få det svårare att locka eller tvinga till sig röster inför parlamentsvalet i juli 2018. Och det var tydligt att de skulle behöva alla medel de kunde uppbåda. Att landsbygden vände sig emot CPP var ett tecken på frustration över regimen snarare än förtjusning över oppositionen.

CNRP:s ledare har nämligen gjort sig kända för att tillbringa mer tid utomlands än ute på Kambodjas landsbygd. Få analytiker har närt någon illusion om att Sam Rainsy är någon frälsare. Nu verkade han ändå ha en chans att vinna makten. Inte ens hårda tag hjälpte regimen. Rädslan växte till exempel av mordet på Kem Ley, men hundratusentals människor gick också ut på gatan under hans begravningsprocession. Senast ett dödsfall dragit sådana massor handlade det om en kunglighet när 90-årige *Sihanouk*, landets ledare under många år, avled år 2012.

PP:s svar blev ännu hårdare tag. Sam Rainsy drevs åter i exil år 2016 och tvingades avsäga sig partiledarrollen. I september 2017 anklagades hans efterträdare *Kem Sokha* för "förräderi" för att ha konspirerat med USA och andra västmakter för att genomföra en

MÖTE 2012. **Kem Sokha är nu fängslad medan Sam Rainsy är i exil i Paris.**

FOTO: VOA/WIKIMEDIA

"färgrevolution" på samma sätt som hänt i före detta Sovjetstater.

Den 1 februari vägrade en domstol att frige Kem Sokha mot borgen och Amnesty International rapporterade att observatörer vid förhandlingen noterade att Kem Sokhas hälsa har försämrats och att han stundtals hade svårt att hålla sig upprätt.

Den 16 november 2017 upplöste Högsta Domstolen CNRP och 118 av dess representanter förbjöds från att ägna sig åt politik i fem år. CNRP-ledaren *Mu Sochua*, som flydde strax efter att Kem Sokha hade fängslats, fnysir åt anklagelserna:

– Inför förra valet fyllde vi gatorna med

supportrar. Vi hade kunnat störta regeringen hur lätt som helst, men det var aldrig vårt mål. Partiet är grundat på icke-våld och med landets historia av folkmord är det något vi tar ytterst seriöst.

Ras ner i öppen diktatur" var den braskande rubriken på Cambodia Dailys förstasida den 4 september 2017. Det var deras sista utgåva. Nu står redaktionens datorer hullen om buller i ett kontor hos organisationen World Assistance for Cambodia. Både tidningen och organisationen startades år 1993 av den amerikanske korrespondenten *Bernard Krisher*. Tidning-

en fick länge fria tyglar på grund av det jobb Krishers NGO gjorde för att bygga landets skolor. Men förra året blev de plötsligt pålagda en retroaktiv skatt på 6,2 miljoner dollar och tvingades stänga ned. Krishers svarson, *Douglas Steele*, chef för affärsverksamheten, tilläts inte lämna landet förrän skulden är betald.

Han tar emot i en delvis översvämmad anläggning. I hans kontor hänger en tavla föreställande den burmesiske politikern *Aung San Suu Kyi* från år 1995. Det är en berömd scen, då hon just arresterats i sitt hem men kommit ut för att servera de vaktande

FARVÄL. **Cambodia Dailys sista utgåva den 4 september 2017.**

Kambodjanska folkets parti är det dominerande politiska partiet i Kambodja. Partiet bildades under annat namn efter Vietnams inmarsch 1979. Partiet övergav år 1991 marxism-leninism som ideologi och är numera anslutet till internationalen av mitten- och kristdemokratiska partier, CDI, där bland andra svenska KD och tyska CDU är medlemmar.

UPPGIVEN. Douglas Steele får inte lämna landet innan den påstådda skatteskulden är betald.

➤ soldaterna dryck, tecknad av en man som var på plats.

Douglas Steeles erfarenhet av auktoritära regimer kommer framförallt från just Burma. Han inledde sin karriär i Sydostasien med att skapa en databas för nyheter inifrån det stängda landet. Sedan kopplade han upp exilburmeser till internet. År 1994 anställdes han av *George*

Soros Open Society Institute, en organisation dedikerad till att bryta upp centralt planerade regimer runtom världen. Det har gett honom god insyn i hur USA arbetar bakom scenerna för att främja demokrati.

– Anklagelserna om en ”färgrevolution” i Kambodja är skitsnack, anser Douglas Steele. Kambodja är inte till någon nytta för USA som allierad och inget hot som fiende. Det finns ingen islamistisk terrorism, ingen

olja, ingen vapenimport. Om en färgrevolution var på gång skulle vi ha sett en budget för det, men var är pengarna?

Svaret är: i Kinas händer. År 2016 stod landet för 30 procent av alla utländska investeringar i Kambodja och Kina gav fyra gånger mer bistånd än USA. Skiftet har varit på gång under många år och sätter redan sina spår. Kambodja är nu en lojal allierad. Bland annat har landet sett till att det syd-

BYGGBOOM. Bostäder byggs av kineser för kineser.

ostasiatiska samarbetsorganet ASEAN inte protesterat mot Kinas militära expansion i Sydkinesiska havet. Kambodja är också en tacksam tillväxtmarknad efter att Kinas byggboom svalnat.

Statsägda kinesiska företag är idag involverade i miljardprojekt för att bygga vägar, flygplatser, elnät, sportarenor, vattenkraftsdammar och lägenhetskomplex. I utbyte

får Hun Sen fullt stöd. Det är inte osannolikt att Hun Sen framöver kommer att kopiera Kinas övervakningssystem på internet, med tanke på Kambodjas växande övervakning av Facebookanvändare.

Astrid Norén-Nilsson, lektor på Lunds Universitets centrum för Öst- och Sydöstasiatiska studier, säger att Kambodjas politiska system börjar förvandlas till något som liknar Kinas:

– Tidigare höll Hun Sen tillbaks sitt förtryck för att undvika negativa reaktioner från EU och USA. Nu anser han inte längre att Västs erkännande är nödvändigt.

Sverige går i tåten för att försöka slå tillbaka. I november avbröt Sida allt nytt bistånd till Kambodja, förutom för utbildning och forskning. Strax därefter reste CNRP-ledaren Mu Sochua till Stockholm för att lobba för ytterligare åtgär-

Astrid Norén-Nilsson

➤
+
ICC

Internationella brottnålsdomstolen i Haag inrättades år 2002. Domstolens uppgift är att åtala individer som gjort sig skyldiga till folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser när det egna landet inte är kapabelt eller oviljigt att väcka åtal. I september 2016 meddelade ICC att miljöförstörelse, illegal exploatering av naturresurser och landgrabbing kan bli föremål för åtal under "brott mot mänskligheten".

INFÖR RÄTTA. Tep Vanny anländer den 12 april 2017 till domstolen där hon åtalats för att ha attackerat poliser. FOTO: LICADHO/AI

der, framförallt att EU och USA ska upphäva det fördelaktiga handelsavtal som ligger bakom Kambodjas främsta inkomstkälla: klädindustrin.

– Om avtalet ändras skulle det ha enorm inverkan. Industrin ger jobb till över 600 000 arbetare och har kopplingar till höga militäröfficerare och intressen i Kina, säger Mu Sochua.

Frågan är däremot om tillräcklig motivation och samarbetsvilja finns. USA har tagit ett steg tillbaka från Asien under Donald Trumps styre. Och Kinas valutareserver är stora. Auktoritära ledare runt om i regionen jublar över Kinas ekonomiska injektioner, utan krav på demokratiska reformer. Thailand, Filippinerna, Malaysia och även Burma har alla närmat sig Peking de senaste åren.

Västvärldens piska kan driva Hun Sen ännu längre åt det hållet. Landgrabbing, eller markrofferi, har anmälts till ICC, Internationella brottnålsdomstolen i Haag där Kambodja är en av de stater som har anslutit sig till Romstadgan. Något beslut om att ICC ska ta upp fallet har dock ännu inte fattats. Sorpong Peou, professor i statsvetenskap på Toronto-universitetet Ryerson, trycker på

behovet av förtroende, inte vedergällning. Han upplevde personligen Kambodjas mörkaste tid. I tre och ett halvt år genomled han Röda Khmerernas arbetsläger.

– Vad Kambodja behöver mest av allt är att undvika lockelsen att demonisera varandra. Jag har själv sett hur vansinnig politiken kan bli när strukturerna bryter ihop, säger Sorpong Peou.

Likt de flesta tror inte Sorpong Peou att Hun Sen kommer att lämna ifrån sig makten. Diktatorn har själv sagt att han vill sitta kvar i 15 år till, tills han är 80 år. Under tiden kan hans barn förberedas att ta över.

Douglas Steele sätter sitt hopp i perspektiv med vad som händer i Burma:

– Diktaturens barn vill ha iPhones också, de vill inte vara isolerade. Hun Sen är först och främst en opportunist. Och det är bättre för affärerna om man inte är för elak.

Det är en dyster prognos för regimens offer. Över 400 000 människor har de senaste åren vräkts för att ge plats för nya fastighetsprojekt eller gummiödlingar. Eftersom Röda khmererna avskaffade allt markäggande har de vräkta haft svårt att hävda rätten till sina hem. Nget Khun och de tolv andra kvinnor som ledde protesterna i Boeung Kak – de så kallade Boeung Kak 13 – skapade rubriker i hela världen.

Amnesty International kräver att gruppens ledare Tep Vanny släpps efter att hon i februari 2017 dömts till två och ett halvt års fängelse.

Men mängder av andra strider pågår också. I december klistrades vräkningsbesked upp över en rivningskåk i Phnom Penh-området Borei Keila. Ett dussintal familjer ockuperade byggnaden sedan regeringen år 2012 raserat deras hem. Yin Srin Call har anordnat protester med hjälp av lokala rättsorganisationer. Men nu förbereder hon sig för att slå upp tält bland de omkringliggande sophögarna:

– Nu när regeringen slår ned på demokratin finns det ingen som står på vår sida. IIII

LANDGRABBING. Denna familj i Phnom Penh är en av många som har vräkts.

Förödande årtionden

*Under nästan 25 år drabbades Kambodja av inbördeskrig och utländska invasioner. Och **Röda khmerernas styre 1975-1979** fick fruktansvärda konsekvenser.*

TEXT: ULF B ANDERSSON GRAFIK: LOTTA LUNDIN

KUNGEN.
Norodom
Sihanouk.

FOTO: ROB C. CROES/WIKIMEDIA

1953: SIHANOUKS BALANSGÅNG

NÄR DET FRANSKA kolonialväldet över Franska Indokina upplöstes blev Kambodja år 1953 självständigt med prins **Norodom Sihanouk** som dominerande politiker. När striderna i grannländerna Laos och Vietnam trappades upp i början av 1960-talet försökte Sihanouk gå en balansgång och hålla Kambodja utanför kriget. Nordvietnam och FNL-gerillan i Sydvietnam tilläts dock ha baser i östra Kambodja i slutet av 1960-talet medan USA inledde hemliga bombningar i Kambodja.

En mindre kommunistgrupp, "de röda khmererna", hade byggt baser på landsbygden men bekämpades av Sihanouk och hade begränsat inflytande.

FOTO: USAF/WIKIMEDIA

BOMBMATTOR. 1969-1973 utsattes Kambodja för intensiva bombningar av USA.

1970: INBÖRDESKRIG

DEN 18 MARS 1970 befann sig Sihanouk på besök i Peking. **General Lon Nol** tar makten och utropar republik. Graden av amerikansk inblandning i

kuppen är inte helt klarlagd men nu hade USA fått en bundsförvant i Phnom Penh. Lon Nols armé går till angrepp mot vietnamesiska baser och den 1 maj 1970 går USA och dess allierade i

den sydvietnamesiska armén in i Kambodja. I Kambodja fanns också en vietnamesisk minoritet som nu utsattes för förföljelse, där tusentals civila mördades våren 1970, av Lon Nol-sidan.

Från Peking uppmanade Sihanouk till motstånd mot Lon Nol och bildar en kunglig nationell enhetsregering, GRUNK, och en befrielsefront, FUNK.

Även om Sihanouk formellt är ledare så blir det nu ett skoningslöst krig mellan Lon Nols armé, med stöd av USA, och Nordvietnam som gav stöd till Röda khmererna. Flera miljoner kambodjaner flydde från landsbygden till städerna och intensiva amerikanska bombningar med B52-or drabbade landsbygden hårt.

Hundratusentals människor dödas under inbördeskriget.

1975: ÅR NOLL

DEN 17 APRIL 1975 var kriget över. Röda khmererna tågade in i Phnom Penh men jublet förbyttes snart i skräck när det som segrarna kallade "År noll" inleddes. Hela huvudstadens befolkning på cirka två miljoner tvångsflyttades nu ut på landsbygden. Landet döps om till "Demokratiska Kampuchea" och blir ett av världens mest slutna länder. Sihanouk återvänder hem men avgår och sätts i husarrest. **Pol Pot** framträder som landets ledare.

Ett nytt kommunistiskt samhälle med självförsörjning ska byggas från grunden. De få som lyckas fly vittnar om terror och slavarbete. Det beräknas att mellan 1,5-2 miljoner kambodjaner dör under perioden 1975-1979. Amnesty International krävde flera gånger att Demokratiska Kampuchears regering skulle svara på rapporterna om summariska avrättningar men några svar kom aldrig.

INTÅGET. Röda khmererna tågar in i Phnom Penh den 17 april 1975.

FOTO: OLIVIER JUVENAL/EPAT

1978: INVASION

I SLUTET AV 1978 rådde fullt krig i östra delen av landet mellan Vietnam och de röda khmererna.

I december 1978 inleddes en fullskalig vietnamesisk offensiv och den 7 januari 1979 intogs Phnom Penh och en provietnamesisk regim tillsattes under ledning av **Heng Samrin**.

Landet döptes om till Folkrepubliken Kambodja. Den 17 februari 1979 gick Kina till anfall mot Vietnam och under flera veckor utkämpades hårda strider.

1979: FORTSATT KRIG

RÖDA KHMERERNAS ledare flydde 1979 till Thailand som upplät gränsområden till baser.

Det nya Kambodja erkändes endast av Indien, Sovjetunionen och dess allierade medan Demokratiska Kampuchea tilläts behålla landets plats i FN. En ny exilregering bildades där Sihanouk och röda khmererna ingick med andra fraktioner som fortsatte kriget mot ockupanterna.

ÅR 1989 lämnade de sista vietnamesiska soldaterna Kambodja.

ÅR 1991 slöts ett fredsavtal i Paris och FN övertog styret inför valet 1993. Sihanouk blev kung och Kambodja får plats i FN. Striderna upphör och tusentals Röda khmer-soldater får 1994 amnesti.

ÅR 1997 avsätter Röda khmererna Pol Pot och dömer honom till livstids fängelse. Han avlider år 1998.

DE DÖDA. För att påminna om offren 1975-1979 finns ett museum i Phnom Penh.

PHILIPPE LOPEZ/AFP/TT

ESKINDER NEGA FRIGIVEN TILL SIST

 ÖVER 6 000 politiska fångar har under vintern frigivits i Etiopien. En del av dem har varit samvetsfångar och den 9 februari kom beskedet att bland andra journalisten **Eskinder Nega**, som har suttit fängslad sedan 2011, skulle friges. I sista stund stoppades dock frigivningen då fångarna vägrade skriva på en bekännelse om att de tillhörde oppositionsgruppen Ginbot 7, som av myndigheterna klassas

som terroristgrupp. Eskinder Nega och de andra fångarna fördes tillbaka till fängelset. Den 14 februari frigavs dock Eskinder Nega och hans medfångar utan att behöva skriva på någon bekännelse. Den 15 februari avgick Etiopiens premiärminister **Hailemariam Desalegn** och undantagstillstånd har proklamerats. Det är nu osäkert om frigivningarna kommer att fortsätta. **||||**

”Omvärlden gör för lite”

Jan Egeland, norska flyktinghjälps generaldirektör, besökte i mitten av februari östra Kongo. Hundratusentals människor har de senaste månaderna tvingats fly undan milisgrupper som mördar och bränner byar. I Kongo minskar antalet hjälpoperationer eftersom det inte finns pengar, konstaterade Jan Egeland.

AHMADREZA DJALALI BLIR SVENSK MEDBORGARE

 AHMADREZA DJALALI har av Migrationsverket beviljats svenskt medborgarskap. Han sitter för närvarande i fängelse i Iran dömd till döden för spioneri åt Israel. Ahmadreza Djalali, som är läkare och forskare i katastrofmedicin, är iransk medborgare med permanent uppehållstillstånd i Sverige, där också hans fru och två barn är bosatta.

Amnesty International välkomnade den 17 februari beskedet om medborgarskapet.

– Det är glädjande dels eftersom det ger familjen lite sinnesro, dels eftersom svenska UD nu verkligen har en formell rätt att få träffa sin medborgare. Vi hoppas och utgår från att Sveriges regering nu med full kraft kan agera för att få honom

fri. Men egentligen ska ju inte ett medborgarskap spela någon roll, sade **Anna Lindenfors**, generalsekreterare vid Svenska Amnesty. **||||**

Ahmadreza Djalali.

MOTSTÅND. Donald Trumps politik har mött starkt motstånd i USA. Här en protest på flygplatsen i Chicago den 29 januari 2017 mot inreseförbudet för medborgare i en rad muslimskt dominerade länder.

FOTO: JOSHUA LOTT/AFP/TT

”Makten sprider hat”

När Amnesty International i år presenterar sin årsrapport är det med hårda anklagelser mot makten i en rad länder. Makthavare anklagas för att sprida hat som hotar med en normalisering av massiv diskriminering mot marginaliserade grupper.

– Hat och fruktan framträder i stor skala i världspolitik och vi har få regeringar som står upp för mänskliga rättigheter i dessa bekymmersamma tider, sade **Salil Shetty**, Amnesty Internationals generalsekreterare.

Han anklagade Egyptens president **Abd al-Fattah al-Sisi**, Filippinernas president **Rodrigo Duterte**, Venezuelas president **Nicolás Maduro**, Rysslands president

Vladimir Putin, USA:s president **Donald Trump** och Kinas president **Xi Jinping** för att känslolikt underminera miljoner människors rättigheter.

AMNESTY INTERNATIONAL har i år valt att presentera sin årsrapport i USA:s huvudstad Washington. Det är en markering mot hur Donald Trump redan i januari 2017 vidtog en hatfylld åtgärd när invånare i en rad muslimskt dominerade stater förvägrades inresa till USA.

Amnesty noterar dock att många medborgare i USA och andra länder valt att engagera sig för att göra motstånd mot makthavarnas politik. Utvecklingen mot förtryck motverkas av alla de aktivister som slåss för social

rättvisa, påpekar Amnesty.

– Det finns en påtaglig känsla att proteströrelser växer runt om i världen, sade **Salil Shetty**.

Amnesty ser kampen för yttrandefrihet som en nyckelarena i kampen för mänskliga rättigheter detta år.

– År 2018 kan vi inte ta för givet att vi fritt kan samlas tillsammans i protest eller för att kunna kritisera våra regeringar, påpekade **Salil Shetty**. Att göra sin röst hörd har blivit alltmer farligt.

Amnestys årsrapport har publicerats sedan år 1962. I år finns 159 länder med i rapporten. Någon gradering av värsta förtrycket eller värsta övergreppen görs inte av Amnesty.

ULF B ANDERSSON

AMNESTY VÄLKOMNAR NEJ TILL VELLINGE

 DEN 8 FEBRUARI beslöt Förvaltningsrätten i Malmö att säga nej till tiggeriförbud i Vellinge kommun. Enligt förvaltningsrätten har Vellinge kommun inte visat att tiggeriet medfört sådana olägenheter eller störningar att ett förbud är befogat, och det kan därför inte godtas. Tidigare har länsstyrelsen kommit fram till samma slutsats.

Amnesty välkomnade Förvaltningsrättens beslut.

– Att förbjuda människor från att offentligt uttrycka sin nöd och be om hjälp strider mot en mängd centrala människorättsprinciper. I stället för att angripa fattigdomen straffar sådana förbud de fattiga, vilket aldrig kan överensstämma med ett rättighetsbaserat arbetssätt, sade **Johanna Westeson**, sakkunnig i diskrimineringsfrågor vid svenska Amnesty, i en kommentar. **||||**

AMNESTYS ORDFÖRANDE KVAR I FÄNGELSE

 VID EN FÖRHANDLING den 31 januari beslöt en domstol i Istanbul att villkorligt frige Amnestys ordförande, **Taner Kılıç**. Han har suttit nästan åtta månader i fängelse sedan han greps den 6 juni 2017 och på felaktiga grunder anklagades för att tillhöra Fethullah Gülen-rörelsen.

På kvällen väntade representanter för Amnesty och **Taner Kılıçs** familj på att han skulle komma ut ur fängelset. Det visade sig dock att åklagaren hade överklagat beslutet och en annan domstol beslöt att **Taner Kılıç** ska hållas kvar i häkte. Rättegången kommer att fortsätta 21 juni. **||||**

Fem år efter KATASTROFEN

BANGLADESH

HUVUDSTAD:
Dhaka

POLITIK:
Landet blev 1947
en del av Pakistan.
Efter ett blodigt
självständighets-
krig och indiskt
militärt ingrip-
ande utropades
Bangladesh 16
december 1971.
Sheikh Hasina från
Awamiförbundet
har lett regeringen
sedan 2009.

YTA:
147 570 km².
(Sverige
449 964 km²)
BEFOLKNING:
**Drygt 163
miljoner.**

DEN 23 APRIL ÄR DET FEM ÅR SEDAN fabriks-och kontorsbyggnaden Rana Plaza i Bangladeshs huvudstad Dhaka kollapsade. 1 134 textilarbetare dog. Situationen för textilarbetare har förbättrats, men fackföreningsrörelsen är fortfarande svag och alla fabriker följer inte säkerhetslagstiftningen.

TEXT OCH FOTO: **BENGT SIGVARDSSON**

Shilpi Rani Das, sitter på en gräsmatta i Savar i utkanterna av Bangladeshs huvudstad Dhaka. Några hundra meter bort ligger en ödetomt som 18-åringen tar omvägar runt för att slippa se. – Jag vill inte se platsen. Den väcker för många hemska minnen till liv, säger hon.

Tidigare reste sig åttavåningsbyggnaden Rana Plaza på ödetomten. Den inhyste fem textilfabriker. Shilpi Rani Das började arbeta på en av dem när hon var 12 år. På eftermiddagen den 24 april 2013 satt hon som vanligt och jobbade vid sin symaskin.

– Plötsligt skakade byggnaden till, som vid ett litet jordskalv, men jag var djupt koncentrerad i arbetet så jag tänkte inte närmare på det, säger Shilpi Rani Das.

Sekunderna senare rusade arbetskamraterna mot utgången.

– Jag fattade att något var fel och reste mig

upp. Då rasade taket över mig och allt blev mörkt, säger hon.

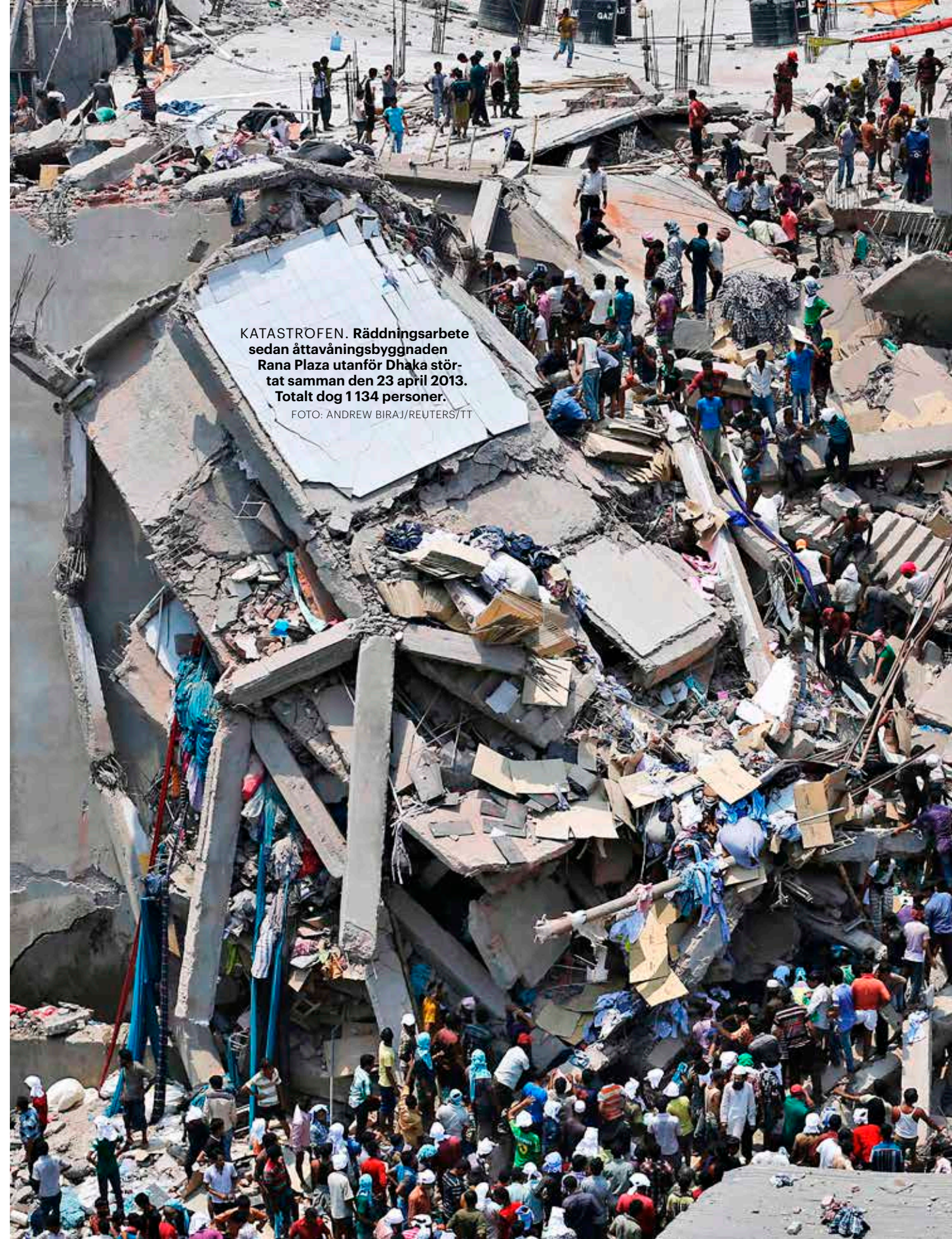
1 134 personer dödades. Cirka 2 500 personer skadades. Shilpi Rani Das låg fastklämd bland rasmassorna i tre dygn innan räddningspersonal fick loss henne. Hon miste sin vänstra arm och har kronisk smärta i vänsterbenet. Hon har fått kompensation från en fond för offren för katastrofen, men hon är inte nöjd.

– Är 10 000 taka (cirka 1 000 kronor) i månaden en bra kompensation för att ha mist sin arm, för att tvingas leva ensam resten av livet med kronisk smärta och aldrig kunna jobba igen, undrar Shilpi Rani Das.

Byggnadskollapsen för fem år sedan hade kunnat undvikas. Ägaren visste att det fanns sprickor i byggnaden, men åtgärdade det inte. De bangladeshiska textilarbetarnas säkerhet, arbetsförhållanden och rättigheter hamnade år 2013 i det internationella strålkastarljuset. ➤

**Shilpi
Rani Das**

KATASTROFEN. Räddningsarbete sedan åttavåningsbyggnaden Rana Plaza utanför Dhaka störtat samman den 23 april 2013. Totalt dog 1 134 personer.

FOTO: ANDREW BIRAJ/REUTERS/TT

Inte minst för att de tillverkar kläder för några av världens största kläd- och modejättar, till exempel H&M och Lindex.

Olyckan ledde till avtalen "The Accord on Fire and Building Safety" (The Accord), och

Rabeya Akter

"The Alliance for Bangladesh Worker Safety" (The Alliance). Avtalen stipulerar hur textilfabriker ska inspekteras och förpliktigar klädföretagen att kontrollera att säkerhetsbrister åtgärdas hos deras underleverantörer. På fackföreningsfederationen BGIWF:s (Bangladesh Garments & Industrial Workers Federation) högkvarter i Dhaka träffar jag 29-åriga Rabeya Akter. Hon har arbetat på en textilfabrik i Dhaka sedan hon var 13 år.

– Det fanns säkerhetsföreskrifter på fabriken även tidigare, men de följdes inte fullt ut.

Efter 2013 har säkerheten förbättrats, säger hon.

Internationella påtryckningar ledde även till att arbetslagstiftningen modifierades. Flera länder,

däribland Sverige, och internationella arbetsrättsorganisationer, har med olika medel stöttat den bangladeshiska fackföreningsrörelsen. Sedan år 2013 har cirka 380 nya fackförbund inom textilsektorn registrerats. På Rabeya Akters arbetsplats bildades en fackförening redan år 2008.

– Tidigare var det problem eftersom ägaren inte ville ha en fackförening på fabriken. Det blev till och med slagsmål. Men nu har vi växt oss starkare, säger hon.

Idag kan arbetarna diskutera problem med ledningen. Förut var det inte ovanligt med 14 timmars arbetsdagar.

– Kraven på hur mycket vi skulle arbeta var orimliga och svåra att leva upp till. Nu har arbetsbördan lättat. Tidigare brukade arbetsledningen förolämpa oss. Det har upphört, likaså barnarbete, säger Rabeya Akter.

Efter Rana Plaza-katastrofen höjdes minimilönen till cirka 570 kronor i månaden, vilket är bland de lägsta i världen. I december 2016 utbröt protester och

strejker för högre löner bland textilarbetare i Dhaka. 29-årige Abdul Mannan berättar att ingen på hans arbetsplats, som bland annat

Abdul Mannan

gör kläder till H&M, deltog.

– Men ledningen stängde fabriken i fyra dagar och sparkade flera arbetare som ansågs besvärliga, säger han.

Cirka 1 600 arbetare avskedades på olika fabriker. Först efter påtryckningar från facket och internationella klädkedjor fick en del av dem kompensation. Andra fick tillbaka sina jobb.

– Men jag känner en del av de sparkade arbetarna som inte har fått full kompensation, säger Abdul Mannan. Det är lätt att sparka folk. Många arbetare känner inte till sina rättigheter, men på min arbetsplats håll-

er vi på att lära oss mer, säger han.

För några månader sedan bildades en fackförening på fabriken.

– Genom facket hoppas vi få förhandlingsverktyg och att alla våra rättigheter i lagstiftningen implementeras, säger Abdul Mannan.

På fabriken har arbetarna problem att få ut sin lagstadgade betalda ledighet, det förekommer orättvisa löneavdrag och utbetalningarna av lön vid mammaledighet tar lång tid.

– När vi hänvisar till arbetslagstiftningen så lyssnar inte ledningen, och den använder ofta lagarna emot oss när det passar den, säger Abdul Mannan.

Fackföreningsfederationen BGIWF består av 48 fackförbund och har cirka 29 000 medlemmar. Dess ordförande, Babul Akhter, säger att ar-

betslagstiftningen inte följer internationell standard och att den inte implementeras på alla fabriker. En del textilfabriker lever inte upp till kraven i "The Accord" och "The Alliance".

– Byggnaderna uppfyller numera säkerhetskraven, men det finns annat som inte gör det. Till exempel elektricitet och oljepannor, säger Babul Akhter.

juli 2017 dödades tio arbetare och ett trettiotal skadades då en oljepanna exploderade på en textilfabrik utanför Dhaka.

– Det är framförallt de stora fabriker som tillverkar kläder åt internationella klädkedjor som uppfyller säkerhetskraven, men det finns många småfabriker som tillverkar textilier åt den lokala marknaden eller mindre företag i länder som Turkiet, Indien och

SÄKERHET. På textilfabriker som är underleverantörer till stora internationella klädföretag följs ofta lagstiftningen. Det är värre ställt på mindre fabriker.

IN MEMORIAM. Minnesmonument vid platsen där åttavåningsbyggnaden Rana Plaza tidigare reste sig i Savar, utanför Bangladeshs huvudstad Dhaka.

► Malaysia som inte följer lagstiftningen lika noggrant. Inspektionerna är färre där, säger Babul Akhter.

Textilindustrin är Bangladeshs kassa-ko. Om priset på produkterna stiger, till exempel genom löneökningar, är risken stor att internationella klädföretag ser sig om efter nya låglöneproduktionsländer.

– Och många parlamentariker är själva textilfabriksägare eller affärsidkare, säger Babul Akhter.

Det finns över 500 fackförbund inom textilindustrin.

– Det finns väldigt många fackförbund, men ingen enighet. Varje gång en ny federation bildas så splittras vi alltmer. De enda som tjänar på det är arbetsgivarna. En del förbund har inte ens ett kontor, vi brukar kalla dem för ”laptop-federationer”, säger han.

Babul Akhter hävdar att många förbund

är under inflytande från politiska partier, arbetsgivare eller enskilda politiker. Endast fem procent av landets cirka 3,5 miljoner textilarbetare är organiserade.

– En del känner inte till facket och andra, speciellt de unga, bryr sig inte. Dessutom är många textilarbetare rädda att förlora sina jobb, säger han.

Det är inte ovanligt att arbetsgivare försöker hindra anställda att organisera sig.

– Ibland sker det med hot och våld. Det händer att de anlitar torpeder som ger sig på arbetare, säger Babul Akhter.

Övergripping mot arbetare har låg prioritet i arbetsdomstolen.

– I allmänhet får arbetarna aldrig rättvisa såvida inte internationella klädföretag sätter press. Arbetsministeriet och arbetsgivarna fruktar dem, men inte oss, säger Babul Akhter.

Srinivas B Reddy, landchef på internationella arbetsorganisationen ILO i Bangladesh, säger att relationen mellan arbetsgivare och arbetarrepresentanter präglas av misstroende.

– Vi försöker få dem att gå vidare från krisdialogen som inleddes 2013 till en normal dialog, säger han när vi träffas på hans kontor i Dhaka.

I samarbete med Bangladeshs regering och fackförbund implementerar ILO projektet ”The Promoting Social Dialogue and Harmonious Industrial Relations in the Bangladesh Ready-Made Garment Industry” som startade i slutet av år 2016 och som finansieras av Sverige och Danmark.

– Det är ett steg på vägen mot kollektivförhandlingar, något som tidigare i stort sett inte har existerat, säger Srinivas B Reddy.

Barnarbete är fortfarande mycket vanligt, framförallt inom den informella sektorn som står för cirka 87 procent av jobben i Bangladesh.

– Men inom exporttextilindustrin har det försvunnit helt, även om det kan förekomma hos underleverantörer. Nu måste det även stoppas i andra sektorer och vi stödjer Bangladeshs regering i dess målsättning att allt barnarbete ska vara stoppat 2025, säger Srinivas B Reddy. ■■■

KRÖNIKA

Tomma ord i Kongos gruvor

En sen höstkväll i Stockholm träffade jag *Denis Mukwege*, läkaren och aktivisten som har vikt sitt liv åt att rädda våldtagna flickor och kvinnor i Demokratiska republiken Kongo. Jag hade följt hans arbete tidigare, på plats i östra Kongo, och visste vilket orubbligt mod han besatt. Men den här gången valde doktorn att tala om sin rädsla. Han var livrädd för kobolt.

”Jakten på kobolt kommer att leda till nästa krig i Kongo”, varnade Denis Mukwege.

Jag googlade snabbt fram mer fakta. Kobolt är den viktigaste råvaran i de uppladdningsbara batterier som sitter i såväl mobiltelefoner och surfplattor som elbilar. Efterfrågan på råvaran ökar explosionsartat.

Och mer än hälften finns i Kongo, ett av världens fattigaste och mest korrupta länder.

Jag kom hem från mötet med doktorn och upptäckte hur mycket av nyheterna som på ett eller annat sätt kretsade kring kobolt. Rubrikerna var nästan uteslutande positiva. Svensk-kinesiska Volvo Cars hyllades för sitt beslut att bygga in elmotorer i alla sina nya modeller från år 2019.

Inget handlade om hur verkligheten såg ut i andra änden av koboltkedjan.

Tillsammans med *Urban Andersson*, fotograf på Aftonbladet, bestämde jag mig för att resa till staden Kolwezi i södra Kongo, mittpunkten i en av världens största koboltfyndigheter.

Med mig hade jag Amnestys rapport om koboltbrytningen från år 2016, ”This is what we die for”, där problemet med människorättsbrott först uppmärksammades. Och Amnestys uppföljande rapport från i höstas; ”Time to recharge”.

På plats kunde vi snabbt konstatera att Amnestys rapporter inte innehöll några överdrifter.

Vi såg sju-åttaåringar som kånkade tunga säckar med kobolt i stället för att gå i skolan. Män som knackade loss stenen i klaustrofobiska gångar trettio meter ner i jor-

STAFFAN LINDBERG

Staffan Lindberg arbetar som utrikesreporter på Aftonbladet och har bland annat rapporterat från krigen i Syrien och Irak.

FOTO: ELLINOR COLLIN

den, utan moderna hjälpmedel. Och än värre, utan skyddsutrustning.

Stadens lasarett liknade de krigssjukhus jag har sett i Mellanöstern. Där låg gruvarbetare med krossade armar och ben och vred sig i smärta. Lukten av infekterade sår bredde ut sig.

På bårhuset låg de döda gruvarbetarna staplade på varandra.

De ökade spänningarna, tvångsförflyttningarna och krigshotet som doktor Mukwege talat om, hängde som svarta moln över det gröna landskapet.

Provinsens guvernör bjöd oss på fest där champagnen flödade. Han lovade snabba förbättringar för vanligt folk.

Men på mineralmarknaden såg vi hur kobolten blandades upp, så att den som brutits av barn blev omöjlig att skilja ut. Biltillverkarnas vackra ord om hållbarhet ekade tomt. Jag undrade om de ens hade satt sin fot i Kongo.

Jag kom hem och bad om en intervju med Volvo Cars, för att få svar på hur företaget ska kunna undvika barnkobolt i sina elbilar. Efter en vecka kommer ett mejl, där biltillverkaren uppgav att de var medvetna om riskerna med kobolt, att de följer internationella riktlinjer och är med i diverse branschsam-

”Jag undrade om de ens hade satt sin fot i Kongo.”

arbeten. Inget om vilka specifika faror Volvo har identifierat. Inget om hur företaget ska undvika att bidra till brott mot mänskliga rättigheter.

Vårt reportage ”Blods batterier” i Aftonbladet väckte ett större engagemang än jag kunnat drömma om. I mejl efter mejl vittnade läsare om sin ilska över det orimliga val de ställs inför som konsument: att tvingas välja mellan klimat och mänskliga rättigheter.

Framtiden ligger i biltillverkarnas händer.

Ska barnen i Kongo behöva dö för våra fossilfria bilar? ■■■

TILL VARJE PRIS

– Europa ska hållas stängt

I LIBYEN SITTER tiotusentals migranter och flyktingar i läger. EU har slutit avtal med Libyen för att förhindra att människor ger sig ut till havs. Emma Sofia Dedorson har följt EU:s arbete med Libyen de senaste fem åren – från sjöräddning till stängt hav.

TEXT: EMMA SOFIA DEDORSON

Det är november 2015 och Medelhavet ligger som en rosa spegel i solnedgången. Plötsligt bryts vattenytan av en flock delfiner. Einar Valsson, kapten på den isländska kustbevakningsbåten Týr, blickar ut över vattnet.

– Det är så vackert att det är svårt att tro att det är en dödsfälla. Nu är det ovanligt lugnt trots det goda vädret, säger han.

Jag är ombord när Týr patrullerar Medelhavet inom den EU-koordinerade Operation Triton. Island deltar trots att landet inte är ett EU-land eftersom de tillhör Schengen-

området. Gränsbevakningspersonal från hela Schengen har specialutbildats av EU:s gränsbevakande myndighet Frontex.

– Jag är så stolt över att Island kan hjälpa EU med gränsskyddet. Särskilt efter alla terrordåd, säger kapten Einar Valsson.

Einar Valsson

Vad innebär Frontex utbildning?

– Det är stort fokus på mänskliga rättigheter. Mer har jag inte tillstånd att berätta, du får fråga Izabella Cooper, säger Einar Valsson. ➤

VILL TILL EUROPA. Migranter protesterar i ett läger i Gharyan i Libyen den 2 februari 2018.

FOTO: HAMZA TURKIA/XINHUA/TT

ÖVNING. Besättningen på isländska kustbevakningsbåten Týr övar ombordstigning.

Izabella Cooper är talesperson på Frontex och har ordnat så att jag kan vara med ombord. Besättningen har fått tydliga instruktioner om vad de får och inte får prata om. Den italienska kustpolis som är med som översättare har inte tillstånd att uttala sig alls.

– Det ligger i rättsvårdande myndigheters natur att inte kunna ge ut all information, förklarar Einar Valsson.

Jag har följt EU:s hantering av flyktingkrisen på Medelhavet sedan år 2013 då drygt 300 personer drunknade strax utanför den italienska ön Lampedusa.

Tragedin fick den italienska regeringen att dra igång operation Mare Nostrum – ett ambitiöst projekt med sjöräddningsdugliga båtar positionerade nära Libyens kust. Drygt 150 000 personer räddades under det år det pågick. Men när Italien sedan bad EU om ekonomiskt stöd blev de nekade och Mare Nostrum ersattes med Frontex Operation Triton.

De EU-koordinerade båtarna hade inte mandat att rädda liv – bara att bevaka gränserna – och de patrullerar 30–40 sjömil längre norrut än vad Mare Nostrums båtar gjorde.

I december 2014 gick flera organisationer, däribland Amnesty International, ut med en prognos och en uppmaning till EU: Fler än någonsin riskerade att dö på Medelhavet år 2015 om inte omedelbara åtgärder vidtogs. Skepp som inte var utrustade för ändamålet fick agera livräddare eftersom sjölagen kräver att närmsta båt undsätter den som hamnat i sjönöd.

EU kritiserades också av de frivilliga sjöräddare som opererade nära libyska vatten. Jag träffade MOAS (Migrant Offshore Aid Station), Läkare utan gränser och Sea Watch och samtliga menade att EU:s Operation Triton var undermålig i livräddarsyfte.

Regina Catrambone

– Det är självklart att färre liv kan räddas när de är långt borta från det område där flest olyckor sker, sade Regina Catrambone från MOAS.

Själva patrullerade de så nära Libyens territorium de kunde, med avancerade drönare för att snabbt lokalisera båtar i nöd även nattetid.

Våren 2015 omkom fler människor än någonsin på Medelhavet – precis som väntat. Jag var på plats i Malta i april det året (se Amnesty Press nummer 2/2015) då mer än 800 personer förolyckades i samma förlisning. Bara tretton av dem kunde begravas – varav en pojke i yngre tonåren. Resten försvann i djupet.

EU:s stats- och regeringschefer kallades till krismöte och Sveriges statsminister Stefan Löfven meddelade efter mötet att nu skulle smugglarna stoppas – deras

TILLBAKABLICK. Amnesty Press nummer 2/2015.

dagligen, så vi har bra koll på området, svarar Einar Valsson.

Tidigare samma år lyckades dock en båt ta sig hela vägen över havet från Libyens kust och upptäcktes inte förrän den hamnade i nöd mellan Grekland och Italien. Detta bekräftar Kolbeinn Gudmunsson.

Den här perioden hösten 2015 är det knappt någon aktivitet i vattnen runt Libyen. Izabella Cooper säger att det är en ”god nyhet” som innebär att ”EU-insatserna haft verkan”

En ur Týrs besättning som vill vara anonym säger att anledningen till att journalister givits tillstånd att gå ombord är att inget händer.

– De vill att ni ska rapportera att ”flyktingkrisen är över tack vare EU:s insatser”. Vad som sker i Libyen är det ju ingen som vet.

– Att inget händer är en god nyhet du kan skriva om, säger kapten Einar Valsson.

Under sommaren och hösten 2015 kommer de flesta flyktingar till Europa via Turkiet. Dödsolyckorna sker då främst i Egeiska havet mellan Turkiet och Grekland. Där opererar EU:s operation Poseidon.

I slutet av november 2015 kommer EU och Turkiet överens om ett avtal som innebär att alla nya flyktingar som kommer till Grekland från Turkiet ska skickas tillbaka dit. Människorättsorganisationer protesterar med hänvisning till förbudet att inte skicka tillbaka asylsökande till ett land som inte anses vara säkert. Avtalet träder ändå i kraft i mars 2016 och gäller fortfarande.

Jag kontaktas vid flera tillfällen av Sjärräddarorganisationen Sea Watch med bildmaterial och dokument som sägs visa hur libysk kustvakt medvetet får en flyktingbåt att välta, misshandlar migranter och beskjuter livräddare.

båtar skulle förstöras med militära medel och alla medlemsländer skulle bidra. Man skulle hindra människor från att alls lämna Libyen.

När jag då intervjuade Izabella Cooper, talesperson för Frontex, menade hon att Libyens sönderfall var grundproblemet.

– Livräddning är något vi tar på stort allvar och båtar inom Triton räddar tiotusentals människoliv varje år. Men det är inte vårt huvuduppdrag. Grundproblemet är Libyen som är en sönderfallande stat och styrs av miliser. Människosmugglarna är skrupelfria, de skickar ut människor på havet i icke-sjödugliga båtar, sade Izabella Cooper.

Tillbaka till den isländska kustbevakningsbåten Týr. Styrman Kolbeinn Gudmunsson guidar ombord. Där finns flera vapenförråd, hjälmar med skottsäkra visir och flyttröjor med inbyggda skyddsvästar. Varje dag övar de på utryckning – som ombordstigning och kontroll av främmande båtar, samt livräddning. I dag kör de snabba gummibåtar och bordar det egna skeppet. Kolbeinn Gudmunsson visar däcked där räddade migranter får sitta – med en container i mitten ”för kvinnor och barn”.

– Vi är alltid två beväpnade män med dem men vi ser till att de får allt de behöver. Jag är sjukvårdsutbildad också, säger han.

– Vårt jobb här är att upptäcka illegal aktivitet och att föra iland obehöriga för registrering, säger kapten Einar Valsson. **Finns det risk att ni missar båtar i nöd när ni rör er så långt ifrån Libyen?**

– Nej, inom Triton patrullerar även flyg

+ FRONTEX

Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) ska hjälpa EU-länderna och Schengenassocierade länder att skydda de yttre gränserna. Länderna vid EU:s yttre gräns ansvarar själva för gränskontrollerna, men Frontex kan hjälpa de EU-länder som tar emot många migranter och flyktingar. Frontex samordnar insatser till sjöss, till exempel i Grekland, Italien och Spanien.

Frontex mandat har sedan 2014 utvecklats från att inte innefatta sjöräddning - till att inkludera det symboliskt.

I februari meddelar Frontex att operation Themis ska ersätta Triton – fokus ska nu vara terrorbekämpning och ”gömda terrorister bland migranterna”.

KONFERENS. Jean-Claude Juncker, Antonio Tajani och Federica Mogherini håller möte kring migration sommaren 2017.

– De får pengar direkt från EU för agera böttlar vid gränsen, säger Ruby Hartbrich från Sea Watch.

November 2016 läcker en intern Frontex-rapport till Financial Times. I den anklagas frivilliga sjöräddare för "samarbete med smugglarna". Financial Times ändrar efter kritik från Frontex ordvalet till att de har "uttryckt oro för att sjöräddarna blivit en del av smugglarnas affärsidé" när de är positionerade så nära Libyen.

Jag kontaktar Izabella Cooper. Hon vill inte kritisera sjöräddarna eftersom "det är varje sjöfarears plikt att rädda liv".

– Men vi önskar att samarbetet oss emellan vore bättre. Att de kunde dela med sig av information om vapen, droger och människosmugglare, säger hon.

Izabella Cooper fortsätter även att kritisera Libyen.

– Libyen är ett land helt utan rättssäkerhet där smugglare kan agera fritt, säger hon. **Hur kommer det sig att Frontex utbildar libysk kustvakt?**

– Det får du ta med EUNAVFOR Med som organiserar utbildningen, svarar hon. Frontex har ingen direktkontakt med Libyen på marken.

EUNAVFOR Med är EU:s militär i Medelhavet och nära samarbetspartner till Frontex. På Frontex hemsida står dock att de deltar i utbildningen av libysk kustvakt – men "till havs" och inte "på marken" som Izabella Cooper poängterade.

Februari 2017 sluter EU ett officiellt avtal med Libyen där bland annat utbildning av kustbevakning, utrustning och finansiellt stöd ingår.

I Bryssel är det i juli 2017 högnivåkon-

ferens om migration i Europaparlamentet. Parlamentets ordförande Antonio Tajani, EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker och EU:s utrikespolitiska talesperson Federica Mogherini är där.

Hedersgäst är Libyens premiärminister Fayed al-Sarraj. Han leder den FN-erkända GNA-regeringen i Tripoli som har kontroll över en del av Libyen. Fayed al-Sarraj tackar den Europeiska unionen för "all hjälp hans land fått" men menar att det behövs mycket mer.

– EU:s gräns går i själva verket vid mitt lands södra gräns. Där opererar alla smugglarnätverk, säger Fayed al-Sarraj.

Jean-Claude Juncker lovar "stora investeringar i Libyen" medan Federica Mogherini koncentrerar sig på samarbete med FN:s flyktigorgan UNHCR på plats i Libyen.

Efter konferensen får jag ett samtal med

Europaparlamentets ordförande Antonio Tajani.

Hur kan EU försäkra sig om att Libyen agerar humanitärt?

– Det är viktigt att stötta en enskild part i Libyen och utbilda de libyska gränsvakterna så att de vet hur man agerar humanitärt, svarar Antonio Tajani.

November 2017 visar CNN bilder på hur migranter i Libyen säljs som slavar. Bilderna chockar omvärlden och tiotusentals människor demonstrerar runt om i världen.

FN-organet IOM (International Organization for Migration) har redan tidigare samlat bevis för slavhandeln. Migranter i Libyen sätts i läger, fängslas, torteras och vissa gränsvakter samarbetar med de smugglare de får EU-stöd för att motverka, konstaterar IOM i en rapport i april 2017.

Den 12 december 2017 publicerar Amnesty International rapporten "Libya's Dark Web of Collusion". Här riktas skarp kritik

mot EU: Europeiska regeringar är medansvariga till de systematiska övergrepp och utnyttjanden som den libyska kustbevakningen, libyska myndigheter och smugglare utsätter flyktingar och migranter för, i syfte att stoppa människor från att korsa Medelhavet.

– Hundratusentals flyktingar och migranter är fast i händerna på libyska myndigheter, miliser, väpnade grupper och smugglare, som ofta arbetar nära tillsammans för ekonomisk vinning. Tiotusentals hålls i överfulla förvar på obestämd tid där de utsätts för systematiska kränkningar, sade John Dalhuisen, Amnestys Europachef.

Han menade att europeiska regeringar är medansvariga till brotten då de aktivt stödjer de libyska myndigheterna.

Döden på Medelhavet har inte upphört. Den 2 februari befaras omkring 90 migranter, de flesta från Pakistan, ha drunknat utanför Libyen, när deras båt kapsejsade. ■■■

Internationella organisationen för migration, IOM,

hade i slutet av september 2017 identifierat över 400 000 migranter i Libyen. 60 procent kom från Afrika söder om Sahara och 30 procent från Nordafrika. FN:s flyktigorgan UNHCR hade 1 december 2017 registrerat över 44 000 personer som flyktingar eller asylsökande i Libyen.

Antalet migranter och flyktingar antas vara mycket högre.

AMNESTYS RAPPORT

Amnestyrapporten "Libya's dark web of collusion"

bygger på 70 intervjuer med flyktingar i Italien och Tunisien i juli 2017.

Enligt Amnesty skickas personer som upptäcks av den libyska kustbevakningen till läger där de intagna utsätts för systematiska kränkningar, däribland tortyr. Omkring 20 000 personer ska finnas i dessa läger.

Amnesty anser att EU är medansvarigt då Europa bistår de libyska myndigheterna med utbildning, utrustning och pengar för att "stoppa flyktingarna" trots att de är väl medvetna om läget i Libyen.

KUMI NADOO TAR ÖVER AMNESTY

AMNESTY INTERNATIONALS generalsekreterare **Salil Shetty** kommer i augusti att avgå efter att ha varit chef för Amnesty sedan år 2010. Den 21 december 2017 meddelade Amnestys internationella styrelse att **Kumi Naidoo** har utsetts till ny generalsekreterare.

Kumi Naidoo är sydafrikan och har tidigare bland annat varit chef för Greenpeace International, ordförande hos Global Call for Climate Action och vd för CIVICUS – the World Alliance for Citizen Participation. Han är för närvarande ordförande i tre organisationer i sitt hemland Sydafrika; Africans Rising for Justice, Peace and Dignity, the Campaign for a Just Energy Future och the Global Climate Finance Campaign.

– Vi är enormt glada över att kunna hälsa Kumi välkommen som vår nya generalsekreterare. Hans vision och passion för en rättvis och fredlig värld gör

honom till en utomordentlig ledare för vår globala organisation – i vår kamp för en värld där mänskliga rättigheter gäller alla, sade **Mwikali Muthiani**, ordförande i Amnesty Internationals styrelse. **||||**

FOTO: FRAN MONKS

TAR ÖVER. Kumi Naidoo blir ny chef för Amnesty International.

FOTO: FINBARR O'REILLY/REUTERS/TT

MOT KÖNSSTYMPNING. I Senegal har organisationen Tostan haft stora framgångar genom att på lokal nivå nå överenskommelser om att könsstympning ska upphöra. Här ett möte i byn Diabougo.

68 miljoner

ENLIGT EN NY bedömning från FN:s befolkningsfond UNFPA, som presenterades i februari, riskerar hela 68 miljoner flickor att utsättas för könsstympning fram till år 2030.

– De nya siffrorna är högre än tidigare beräkningar och betyder att fler flickors och kvinnors liv och välbefinnande hotas av denna sedvänja, säger **Nafissatou Diop** från det program mot könsstympning som bedrivs av UNFPA tillsammans med Unicef, till nyhetsbyrån IPS.

Enligt FN beror de stigande siffrorna delvis på befolkningstillväxten i de regioner där kvinnlig könsstympning är vanligt, som i delar av norra och västra Afrika, i Mellanöstern och på vissa platser i Asien.

FN beskriver kvinnlig könsstympning som ett män-

hotas av könsstympning

niskoräbtsbrott och en ”grym sedvänja” som även orsakar svåra känslomässiga skador och främst drabbar samhällets mest sårbara grupper. Ingripet kan förorsaka livslånga fysiska problem, ökar riskerna för komplikationer i samband med förlossning, men kan också leda till psykologiska problem som depressioner, ångest, posttraumatiskt stressyndrom och dålig självkänsla.

UNFPA:s chef **Natalia Kanem** menar att kunskaperna för hur man bäst bekämpar könsstympning redan är kända.

– Vi vet vad som fungerar; riktade investeringar för att förändra sociala normer och sedvänjor, säger Natalia Kanem.

I länder där Unicef och UNFPA arbetar med frågan har närmare 18 000 befolkningsgrupper offentligt tagit avstånd

från sedvänjan. Samtidigt har många afrikanska länder genomfört åtgärder för att lagstifta mot kvinnlig könsstympning. Efter att Kenya infört ett förbud 2016 uppges andelen flickor som utsätts för ingripet ha minskat kraftigt.

Kampen mot kvinnlig könsstympning ingår i de hållbara globala utvecklingsmål som världens länder har kommit överens om och som ska vara uppfyllda till år 2030.

– Miljontals flickors värdighet, hälsa och välmående står på spel, och det finns ingen tid att förlora. Tillsammans kan och ska vi sätta stopp för denna skadliga sedvänja, säger FN:s generalsekreterare **António Guterres**.

**WILL HIGGINBOTHAM,
THARANGA YAKUPITIYAGE**
IPS/New York

”Kan inspirera FN:s säkerhetsråd”

ADOTEI AKWEI från Amnestys sektion i USA välkomnade den 2 februari att USA beslutat att införa ett vapenembargo mot Sydsudan och menade att det nu är dags för FN:s säkerhetsråd att införa ett heltäckande vapenembargo. Inbördeskriget i Sydsudan har pågått sedan 2013.

FÄRRE CIVILA DÖDAS I AFGHANISTAN

NÄR FN-MISSIONEN i Afghanistan, UNAMA, den 15 februari presenterade sin årliga sammanställning över antalet civila offer i konflikten konstaterades att 3 438 personer dödades och 7 015 skadades under år 2017. Det är en nedgång med nio procent-enheter jämfört med år 2016.

UNAMA konstaterar dock att antalet civila som dödades av väg-

bomber eller självmordsbomber har ökat.

– Det är skamligt att dessa bombningar urskillningslöst äger rum i civila områden, sade FN:s representant **Tadamichi Yamamoto**.

Enligt FN låg talibanerna bakom 42 procent av attackerna som drabbade civila medan IS stod för tio procent. **||||**

LÄKARFÖRBUNDETS LEDNING FRISLÄPPTA

TURKISK **DEN 16 FEBRUARI** släpptes de elva medlemmarna i Turkiska läkarförbundets, TTB, styrelse ur häkte. Utredningen fortsätter dock och de måste rapportera till en polisstation en gång i månaden. TTB gjorde den 24 januari ett uttalande mot Turkiets inmarsch i Afrin, ett område i norra Syrien som kontrolleras av kurdiska grupper. Den 30 januari greps de elva läkarna för att ha ”gjort propaganda för en terrororganisation”.

Hundratals personer har gripits i Turkiet för att de har protesterat mot den turkiska invasionen av Afrin. **||||**

AMNESTY AGERAR FÖR FIKRU MARU

ETIOPIA **DEN 22 JANUARI** inledde Amnesty International en aktion för den svensk-etiofiska hjärtläkaren **Fikru Maru**. Amnesty uppmanar de etiopiska myndigheterna att snarast frige honom, såvida det inte finns tillräckligt trovärdiga bevis för att han har begått ett internationellt erkänt brott.

Trots en friande dom sitter Fikru Maru fortfarande fängslad i Etiopien. Nya anklagelser, den här gången gällande terroristbrott, har riktats mot honom. Fikru Maru kom till Sverige som flykting under 1970-talet och utbildade sig till hjärtläkare här. I mitten på 2000-talet återvände han till Etiopien för att starta ett sjukhus för hjärtsjukvård.

Efter fyra år i fängelse och en långt utdragen rättsprocess friades Fikru Maru från alla anklagelser i maj förra året. Men trots den friande domen släpptes han inte. **||||**

Fikru Maru

FOTO: PRIVAT/IA

På farliga vägar i Mali

Fem år och nästan 12 000 FN-soldater har inte läkt Malis krigssår. **Laglösheten och islamistgruppernas inflytande sprider sig.** I en butik i Timbuktu tar två bröder avsked inför en livsfarlig resa till grannbyarna.

TEXT: JOHN PALM FOTO: MALIN PALM

MALI

HUVUDSTAD:
Bamako.

POLITIK: **Självständigt från Frankrike 1960. År 1991 inleddes en demokratisk period då stora civila protester tvingade fram regimens avgång. Sedan år 2012 är Mali i en djup politisk kris.**

YTA: **1 240 192 km²**
(Sverige: 449 964 km²).
BEFOLKNING: **14,5 miljoner (2009)**

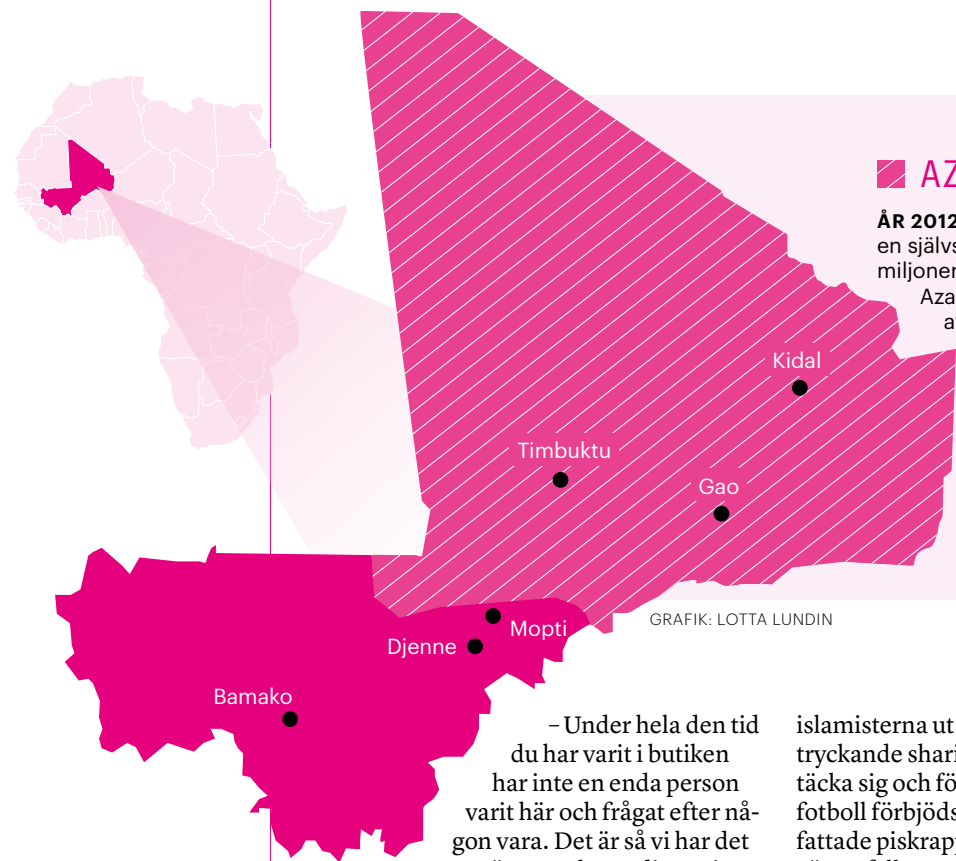
Mohamedin Maiga sneglar på sin bror medan brodern packar ned tygerna i den lilla väskan och stänger dragkedjans ändar med ett hänglås. Kanske känns det bättre så. Båda vet dock att ett hänglås knappast hjälper mot farorna där ute.

– Han måste göra detta. Min bror har barn, hur ska de annars få mat? Men varje gång han åker tänker jag att han kanske inte kommer tillbaka, säger Mohamedin Maiga.

Kriget är över och i just Timbuktu är de rena terrorangreppen få men tillvaron är knappast tillbaka till det som kan kallas normalt. Turisterna försvann redan några år före kriget och med dem en stor del av stadens inkomster. Nu är det farligt att resa utanför staden. Osäkerheten hindrar de enklaste av affärsresor och punkterar den lokala ekonomin. Mohamedin Maigas bror, *Bokar Dit Gauche*, tror att det kommer ta en dryg vecka att få sålt den lilla högen med tyger. En mager men nödvändig inkomst. I butiken i centrala Timbuktu går affärerna dåligt.

AVSKED. Grossisten Mohammed Magia ser på när hans bror och brorson packar väskan för att resa till en by utanför Timbuktu.

AZAWAD

ÅR 2012 UTROPADES AZAWAD som en självständig stat med knappt sju miljoner invånare. Inget land erkände Azawad som idag åter är en del av Mali.

GRAFIK: LOTTA LUNDIN

– Under hela den tid du har varit i butiken har inte en enda person varit här och frågat efter någon vara. Det är så vi har det nu, säger Mohamedin Maiga.

Norra delen av Mali, Azawad, med städerna Timbuktu, Gao och Kidal är ett ökenlandskap med porösa gränser mot de omkringliggande länderna. Till stora delar är det ett laglöst territorium där väpnade grupper rör sig och har kontroll över både vanlig handel och narkotikasmuggling. Det är ett område som har behandlats likt en avlägsen landsände av de styrande i huvudstaden Bamako, men som upptar mer än halva landets yta. Här har nomadfolket tuareger, en av områdets många etniska grupper, gjort flera uppror sedan Malis självständighet år 1960.

År 2012 var det dags igen. Den här gången tog de sekulära tuareg-rebellerna i MNLA hjälp av islamistgrupper som *al-Qaida i islamiska Maghreb* (AQIM), *Rörelsen för enhet och Jihad i Västafrika* (MUJAO), och *Ansar Dine* med flera.

Med en samtidig statskupp i Bamako i mars 2012 blev den redan svaga maliska armén ett lätt byte för alliansen. Men islamistgrupperna var inte alls intresserade av tuaregernas dröm om ett självständigt Azawad utan ville införa sin egen strikta tolkning av sharialagar.

Norra Mali ockuperades och snart körde

islamisterna ut MNLA och inledde ett förtryckande sharia styre. Kvinnor tvingades täcka sig och förbjöds att jobba, musik och fotboll förbjöds med straffskalor som innefattade piskrapp, avhuggna händer eller i värsta fall att stenas till döds.

När berättelserna om förhållandena i norra Mali strömmade ut och jihadisternas attacker skedde allt längre söderut valde den forna kolonialmakten Frankrike att ingripa militärt. I januari 2013 hävde de ockupationen och islamisterna flydde ut i öknen. På våren 2013 beslutade FN att sätta in FN-styrkan Minusma där nästan 12 000 soldater och drygt 1 700 poliser ingår. Ett 40-tal länder har bidragit med personal.

En samling bilar står uppradade en bit från Timbuktus huvudmarknad. I normala tider skulle de redan vara på väg söderut mot Mopti. Nu är det få som vågar åka och det tar tid att fylla platserna innan avfärd.

– Det är farligt för oss också, men om jag inte kör, vad ska jag då äta. Sand?

Gibril Maiga är frustrerad, och rädd. Han vilar handen mot motorhuvens slitna lack som skiftar i rött och svart. I metallstängerna på taket kan han spänna fast mängder med bagage. Den som reser mellan två viktiga städer i Mali blir även transportör av gods. Därför är *Gibril Maiga* och hans kollegor jagade villebråd ute på vägarna.

– Jag kör till Mopti varje dag. I onsdags stoppade de oss och tog allt. De var fyra per-

MNLA

Nationella rörelsen för Azawads befrielse, MNLA, bildades år 2011 av flera rebellgrupper bland tuaregerna, ett nomadfolk som finns i Mali och andra länder i området. I april 2012 kunde MNLA i allians med islamister utropa Azawad som en oberoende stat. Efter några månader var MNLA i strid med islamistiska grupper.

AQIM

Al-Qaida i islamiska Maghreb inledde sin verksamhet i Algeriet år 2007. De har gjort sig kända för kidnappningar som har gett stora inkomster och idag är gruppen verksam i Nordafrika och angränsande områden i Västafrika. Svensken Johan Gustafsson hölls som fånge av AQIM 2011-2017.

MUJAO

Rörelsen för Enhet och heligt krig i Västafrika som bildades år 2011. Rörelsen deltog i tuaregernas uppror i Mali 2012.

ANSAR DINE

Rörelsen till försvar av tron. Malisk jihadiströrelse som leds av Iyad Ag Ghaly, veteran från tuaregupproret i början av 1990-talet.

FRAMME. **Chaufförerna Gibril Maiga och Joseph Sangare** parkerar bilen på marknaden i Timbuktu.

soner och de sköt mot oss. Vi tvingades ned på marken och sedan tog de våra telefoner, plånböcker och allt bagage passagerarna hade med sig.

Runt om honom nickar kollegorna igenkännande. De flesta har varit med om det flera gånger. Ibland dödas folk. Andra gånger släpas kvinnor ut i buskagen och våldtas av banditerna. Chaufförerna är överens – just nu blir situationen värre dag för dag.

– Jag jobbar för små summor och klarar mig bara precis och så stoppar de mig, slår mig och tar allt jag har. Hur ska jag kunna göra mina barn lyckliga när det är så här, undrar *Gibril Maiga* uppgivet.

norra Mali förmår varken armén eller FN-trupper skydda landsbygdens befolkning och staten är frånvarande. Under både 2016 och 2017 spreds islamisternas inflytande söderut. I byar bara några mil från Djenne, en stad belägen i Malis södra del, har minst en religiös ledare och en bychef blivit avrättade. En del byar är i praktiken påtvingade sharialagar. Deras egna traditioner med festligheter kring dop och bröllop har förbjudits och den som har kontakt med myndigheter eller FN-trupper riskerar livet.

Under förra året fortsatte attackerna mot FN-styrkan och 23 Minusma-soldater dödades. Totalt har nu 92 Minusma-soldater dödats. Den 18 juni 2017 slog också AQIM till mot en turistanläggning i Dougourakoro utanför Bamako och fem personer dödades. Den 14 augusti 2017 genomfördes en attack mot FN-högkvarteret i Bamako där sju personer dödades.

Samtidigt härjar också kriminella grupper ute i öknen och Malis armé har upprepade gånger anklagats för tortyr, avrättningar och kollektiva bestraffningar.

En som vet alltför mycket om livet på landsbygden är *Mohamed ag Ismael Yattara*. På tuaregers vis har han virat sin blå turban runt huvudet så att den även täcker munnen. Han var en av de hundratusentals människor som flydde under kriget. Systemen, vars man dödades av militären år 2012, är kvar i ett läger i grann-

MINUSMA

FN:S MISSION I MALI. Den 25 april 2013 beslöt FN:s säkerhetsråd att skicka en FN-styrka för att stödja den politiska processen i Mali. Totalt ingår nästan 15 000 soldater, poliser och civila i styrkan. Över 300 svenskar finns på Camp Nobel utanför Timbuktu.

FÄNGSLADES. Mohamed ag Ismael Yattara är tuareg och flydde under kriget. När han återvände anklagades han för att stötta rebellerna och kastades i fängelse.

”Regeringen kommer aldrig att lösa våra problem. De känner varken till oss eller öknen och lyssnar aldrig på folken i norr.”

Mohamed ag Ismael Yattara

hjälp till mat, mediciner och återuppbyggande av skolan som islamisterna förstörde.
– Jag ger allt jag har för att göra det bättre för min by. Det fortsätter jag med tills militären eventuellt dödar mig, säger Mohamed ag Ismael Yattara och slår ut med armarna.

Ar 2015 skrev Mali på ett fredsavtal som undertecknades av flera rebellgrupper, däribland MNLA och andra tuareggrupperingar. Rebellsoldaterna ska skolas om och slussas in i antingen civilt arbete eller i den statliga armén. Det var under en sådan sampatrullering mellan armé och rebeller den 18 januari 2017 som en självmordsbombare från AQIM lyckades köra in en lastbil full med sprängmedel på en bas. 77 människor dog i det som skulle ha varit en triumf för fredsarbetet. Attacken satte djupa spår– för vem vågar delta i fredsprocessen om det är förenat med livsfara?

Timbuktu fortsätter invånarna att leva sina liv så gott det går. På morgonen ställer butiksägaren, *Hamey Ould Maoloud*, fram mattor, konserver och barncyklar trots att ingen köper. På en pall vid vägkanten sitter *Hanna Traoré*, *Tekne Arby*, *Inne Arby* och *Nia M’barka* hela dagen och har liknande problem med en så enkel produkt som hembakt vitt bröd.

En bit därifrån lyfter Bokar Dit Gauche sin väska från betonggolvet. Han ska resa med båt längs floden, riskerna ute på vägarna gör färd med bil utesluten. Han vänder sig om en sista gång och nickar mot sin bror innan han går ut genom dörren.
– Om några timmar kommer hans barn börja ringa till mig och fråga om jag hört något om Bokar. Både barnen och jag är väldigt oroliga, säger Mohamedin Maiga. ■■■

landet Burkina Faso. Mohamed har återvänt till en problematisk tillvaro i hembyn utanför Timbuktu. Islamisterna är ett problem men militären ett ännu större problem. Direkt vid ankomsten fängslades han i en månad, som tuareg misstänkte militären honom för att vara terrorist eller rebell.

– Jag trodde att jag skulle dö i fängelset som så många andra. Under min tid där vet jag fyra personer som dog, en av dem var en tioårig pojke, berättar Mohamed ag Ismael Yattara.

Efter upproret år 2012 anser han inte att islamisterna är tuaregernas bundsförvanter. Även förtroendet för MNLA har fått sig en rejäl törn men Mohamed ag Ismael Yattara menar att många tuareger i brist på alternativ fortfarande stödjer dem:

– Regeringen kommer aldrig att lösa våra problem. De känner varken till oss eller öknen och lyssnar aldrig på folken i norr. Jag tror inte att något kommer bli bra för oss förrän vi får vårt Azawad.

Våldet och farorna till trots, Mohamed ag Ismael Yattara berättar att vardagsproblemen är värst. Byn är i desperat behov av

Kriget fortsätter

Under 1990-talet växte hoppet om en demokratisk och stabil utveckling i Mali. Sedan våren 2012 har landet istället kastats in i en allvarlig kris. Trots en massiv insats från FN fortsätter våldet.

TEXT: ULF B ANDERSSON

KONTROLL. Milismän från Ansar Dine i staden Gao den 18 juni 2012. Regeringen förlorade under våren 2012 kontrollen över stora delar av Mali.

FOTO: ADAMA DIARRA/REUTERS/TT

FORTSATT KRIG

ALLIANSEN MELLAN MNLA och islamistgrupperna varade bara några månader. Frankrike ingrep militärt för att driva ut islamisterna och våren 2013 beslöt FN:s säkerhetsråd att skicka en styrka för att stödja Malis regering. De islamistiska grupperna, däribland al-Qaida, ökade förra året sina attacker mot regeringsarmén och FN-soldaterna.

Civilbefolkningen har också drabbats. Väpnade islamistgrupper har enligt Human Rights Watch, HRW, avrättat civila, förstört skolor och rekryterat barn. Regeringen har enligt HRW gjort sig skyldig till summariska avrättningar och godtyckliga gripanden under sina anti-terroristoperationer. Islamistiska attacker i Niger och Burkina Faso har regionaliserat konflikten.

TUAREGERNAS UPPROR

TUAREGERNA ÄR ETT NOMADFOLK som bor utspridda i Algeriet, Libyen, Niger, Burkina Faso och Mali. Det beräknas att det finns omkring 2,5 miljoner tuareger. Sedan Malis självständighet från Frankrike år 1960 har tuaregerna gjort flera uppror för självstyre.

I januari 2012 inleddes ett nytt uppror av MNLA och den 6 april 2012 uppnådde tuaregerna sin största framgång hittills då ”Azawad” utropades som självständig stat. Den maliska armén hade fördrivits från norra Mali och genom en allians med jihadistgrupper hade tuaregerna nått sitt mål.

ICC

ICC, INTERNATIONELLA BROTTMÅLSDOMSTOLEN, har sedan år 2013 undersökt brott i Mali. **Ahmad** → **al-Faqi al-Mahdi**, medlem i islamistgruppen Ansar Dine, greps den 26 september 2015 i Niger och fördes till domstolen i Haag. Han åtalades för att under sommaren 2012 ha förstört historiska byggnader i Timbuktu som då kontrollerades av islamisterna.

Det var första gången ICC väckte åtal för ett sådant brott. Vid rättegången i augusti 2016 erkände Ahmad al-Faqi al-Mahdi och uttryckte ånger. Han dömdes till nio års fängelse.

VI
LAGAR
DINA
JEANS
GRATIS

NUDIE JEANS REPAIR SHOP

GÖTEBORG: Vallgatan + Drottninggatan
STOCKHOLM: Skånegatan + Jakobsbergsgatan
MALMÖ: Davidshallsgatan

Om du tröttnat på dina gamla jeans erbjuder vi 20% i rabatt på ett par nya. Dina gamla jeans säljs vidare som second hand, eller återvinns och blir nya jeans, mattor, campingstolar eller något helt annat.

Nudie Jeans co
THE NAKED TRUTH ABOUT DENIM

Hon forskar om KVINNORS ROLL *i väpnade konflikter*

**BURMA
(MYANMAR)**

HUVUDSTAD:
Naypyidaw.

POLITIK:
Självständigt från
Storbritannien
1948. Militärstyre
från 1962 till 2015.
Htin Kyaw är presi-
dent medan Aung
San Suu Kyi är
statskansler. Hen-
nes parti NLD vann
en storseger i valet
2015. I Burma bor
en rad folkgrupper
och uppror har på-
gått sedan 1948.

YTA: 656 578 km²
(Sverige:
449 964 km²).

BEFOLKNING:
51,5 miljoner
(2014).

*I Burma pågår sedan årtionden en rad regionala uppror. I Kachin-gerillan i norra Burma spelar kvinnorna en viktig roll. Amnesty Press har träffat doktoranden **Jenny Hedström** som i 15 år följt utvecklingen i Burma.*

TEXT: AXEL KRONHOLM FOTO: VILHELM STOKSTAD

Väggarna i den lilla klädbutiken är täckta med färgglada tyger broderade med Kachinfolkets traditionella mönster. **Jenny Hedström** bläddrar bland plaggen, hon ska välja ut en longyi, en sarong, i present till sin vän som vattnar hennes blommor under resan.

På andra sidan gatan, i ett nergånget och övergivet kinesiskt casino, huserar delar av ledarskapet i Kachin Independence Army, KIA, gerillan som stridit för självstyre mot den burmesiska centralregeringen sedan början av 1960-talet.

Vi möts i Laiza, en liten stad i norra Burma på gränsen till Kina, där KIA har sitt högkvarter. Jenny Hedström är här för att samla det sista materialet till sin avhandling

om den väpnade konflikten i norra Burma och kvinnors roll i den. Hon kommer till klädbutiken direkt från en intervju med rebellrörelsens generalsekreterare.

Jenny Hedströms avhandling bygger på flera års intervjuer med soldater, reb-
belledare, civilsamhälle och flyktingar och belyser den roll som kvinnor spelar i konflikten i Kachin. Enligt henne utgör kvinnorna motorn i KIA:s väpnade kamp, och deras bidrag är en del av förklaringen till hur KIA har kunnat överleva militärt så länge som de gjort mot en så mycket starkare motståndare.

– Det är kvinnorna som genom sina insatser i hemmet och i fält upprätthåller

**JENNY
HEDSTRÖM**

FÖDD:
1979 i Sköllersta.

DOKTORERAR I:
Statsvetenskap vid
Monash University
med avhandlingen
"Reproducing Revolution: A Feminist Political Economy Analysis of the Conflict in Kachinland".

BOR:
Malmö/Bangkok/
Melbourne.

PRESENTKÖP. Jenny Hedström på shoppingrunda.

KACHIN

Majoriteten av de 1,7 miljonerna invånare i Kachinstaten tillhör folkgruppen kachin som också finns i södra Kina och nordöstra Indien. Vid Burmas självständighet från Storbritannien 1948 fick vissa delstater självstyre. Efter militärkuppen 1962 bildades KIA och fram till 1994 behärskade gerillan stora delar av området utanför storstäderna. Efter en burmesisk militär offensiv 1994 slöts ett fredsavtal som höll fram till 2011. Sedan dess har tusentals personer dödats och minst 100 000 personer beräknas vara internflyktingar.

ler den så kallade revolutionen, förklarar hon. Kvinnor förväntas bidra till kampen i första hand i hemmen: de föder barn, sköter jordbruket, förser soldaterna med mat och tar ansvaret på hemmaplan så att männen kan vara ute och strida. Men de kallas också in för att tjänstgöra, antingen militärt eller civilt, främst när de manliga rekryterna inte räcker till.

Jenny Hedström berättar att de kvinnor som deltar i uniform i KIA möter många utmaningar och fördomar. De misstänkliggörs för att de bor nära män och för att de går emot den traditionella kvinnorollen:

– Även om kvinnor ingår i styrkorna uppmuntras de samtidigt att hoppa av för att få barn, bland annat anordnar man massbröllop för att gifta bort dem. Militären är en maskulin institution där kvinnorna egentligen inte ska vara, och med sin närvaro stör de idén om militär tjänstgöring som en maskulin ritual. Mycket av misstänkliggörandet kommer därifrån och det blir tydligt att kvinnorna inte är med på samma villkor. Alla kvinnliga soldater jag har intervjuat tar upp den här orättvisan: de känner att de ställer upp och offrar sina liv för kampen, men samtidigt får de lägre status än civila kvinnor.

Jenny Hedströms forskning visar att kvinnliga soldater också har svårt att avancera inom rebellarmén och ofta hålls tillbaka när det kommer till befordran. Kvinnor har även fortsättnings-

vis ett begränsat inflytande i de nationella fredsförhandlingar där KIA deltar.

– KIA lyfter ofta fram sina kvinnliga soldater i PR-syfte, trots att de bara utgör runt sju procent av styrkorna. Deras rekryteringsvideor visar ofta vackra kvinnor som både tar hushållsansvaret hemma och drar ut i strid. Men det är tydligt att det militära systemet inte gynnar kvinnor, och att deras insatser inte värdesätts när det kommer till löner eller inflytande, säger Jenny Hedström.

Hon har följt Burma i snart 15 år, och engagemanget började genom en annons i den här tidningen.

– Det var år 2004 och jag hade precis

blivit klar med min masterutbildning vid London School of Economics. Jag såg då en annons i Amnesty Press från Burma Campaign UK som sökte någon som kunde åka och jobba med organisationen Burmese Women's Union som då låg i exil i Chiang Mai, Thailand.

Jag fick jobbet och fastnade där och blev kvar till 2008, och jobbade även med Women's League of Burma och Kachin Women's Association of Thailand, där jag undervisade i kvinnorrättsfrågor. Många av mina studenter har nu blivit ledare i kvinnorörelsen i Kachin och Burma, och det är delvis därför jag är kvar. Det är jät-

teroligt att följa dessa tidigare studenter och numera vänner, som också ger mig en bra ingång i civilsamhället i landet.

Genom arbetet med kvinno- och demokratifrågor, ihop med exilburmeser, satt Jenny Hedström på första parkett för de dramatiska åren i Burmas historia som kulminerade med den så kallade Saffransrevolutionen år 2007 då militärstyret utmanades i stora protester, ledda av buddistiska munkar.

I dag är militärjuntan utbytt mot en hybridregering där makten delas mellan militären och den tidigare oppositionsledaren

SKOLDAG. Barn på väg till skolan i flyktinglägret Maga Yang, i Kachinstaten.

”Säkerheten för kvinnor och barn i lägren är fortfarande usel”, anser Jenny Hedström.

➤ Aung San Suu Kyis parti National League for Democracy, NLD, som vann valet år 2015. Trots nya fredsansatser fortsätter dock striderna att rasa runtom i Burma.

Vid det här laget är det väldokumenterat hur kvinnor far illa i Burmas olika konflikter och hur våldtäkt används som vapen av militären mot kvinnor. I Rakhinestaten har bland andra FN och Human Rights Watch dokumenterat systematiska våldtäkter mot rohingyer, och i norra Burma har organisationer som WLB, BWU och KWAT sammanställt årtal av våldtäkter mot kvinnor från etniska minoriteter.

Striderna i norr har även skapat en flyktingkris där kvinnor och barn är särskilt utsatta. Sedan år 2011 har över 100 000 människor fördrivits från sina hem i Kachin och norra Shanstaten.

”Det finns ett motstånd mot preventivmedel och aborter. I en såhär utdragen konflikt, där nya soldater behöver födas fram, är det närmast förräderi att använda kondom eller göra abort.”

– 80 procent av de här flyktingarna är kvinnor och barn, men generellt har kvinnorna väldigt lite inflytande i hur flyktinglägren styrs, säger Jenny Hedström.

Könsrelaterat våld är ett utbrett problem i lägren för internflyktingar, och enligt Jenny Hedström gör många internationella hjälporganisationer och Kachinfolkets organisationer alldeles för lite för att komma åt orsakerna.

– Det här kriget har pågått länge, men säkerheten för kvinnor och barn i lägren är fortfarande usel, berättar Jenny Hedström. Det är brist på lås, toaletterna är ofta oskyddade, belysningen är dålig och det är trångbott. Allt detta är sånt som vi vet bidrar till könsrelaterat våld, men ingen åtgärdar det trots att de lokala kvinnoorganisationerna påpekat bristerna länge. I stället handlar många internationella insatser om att lägga plåster på sår, att upprätta telefonlinjer för våldtäktsoffer och liknande, men man försöker inte komma åt grundorsakerna. Det hjälper ju inte heller att den burmesiska regimen har blockerat internationella hjälpsändningar, vilket gör situationerna i lägren ännu värre.

Ju här i Kachinstaten har även religionen och kampen mot den burmesiska militären en negativ inverkan på kvinnors hälsa.

– Det finns ett motstånd mot preventivmedel och aborter som delvis är religiöst, delvis politiskt, påpekar Jenny Hedström. I en såhär utdragen konflikt, där nya soldater behöver födas fram, är det närmast förräderi att använda kondom eller göra abort. Samtidigt har alla kvinnor jag talar med här en uppsjö av olika knep för att göra abort, många av dem farliga. ■■■

70 år av konflikt

Det senaste halvåret har fördrivningen av rohingyer från delstaten Rakhine fått stor uppmärksamhet. En rad andra konflikter i Burma är också olösta sedan 1948.

TEXT: ULF B ANDERSSON GRAFIK: LOTTA LUNDIN

FOTO: WIKIMEDIA

ÖVERLÄMNING. Britterna lämnar Burma 4 januari 1948.

SPLITTRING FRÅN BÖRJAN

UNDER ANDRA VÄRLDSKRIGET drogs Burma in i kriget mellan de allierade och Japan. Aung San (far till Aung San Suu Kyi) hade samarbetat med den japanska ockupationsmakten och efter krigsslutet fanns stor missnöjsamhet mellan de folkgrupper som samarbetat med britterna och de som valt den japanska sidan. Inför självständigheten 1948 hölls konferenser i Panglong där Aung San (mördad 19 juli 1947), som nu ledde vänsterfronten AFPFL, och representanter för minoritetsfolken försökte nå en uppgörelse för Republiken Unionen Burma.

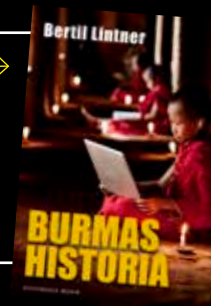
UPPROR

SJÄLVSTÄNDIGHETEN DEN 4 januari 1948 följdes av uppror. Kommunistpartiet CPB upprättade baser i bergen i centrala Burma. Karenfolkets KNU krävde en egen republik. Muslimer i Arakan (nu Rakhine) reste sig för en islamisk stat medan buddister i Arakan tog till vapen för ett eget hemland utan muslimer. Även i Shanstaten och Kachinstaten fanns grupper som ville utträda ur unionen.

När general **Ne Win** 1962 tog över makten och införde ”den burmesiska vägen till socialism” växte de etniska upproren. Smuggling längs gränsen mot Thailand, kontroll över jadegruvor och narkotikahandel gav rebeller goda inkomster för vapeninköp.

LÄSTIPS

Bertil Lintners ”Burmas Historia” (Historiska Media, 2014).

DET NYA BURMA

EFTER DE FOLKLIGA resningarna 1988 och 2007 började militären kring 2010 släppa på sitt järngrepp över Burma. År 2012 hölls fyllnadsval till parlamentet där Aung San Suu Kyis NLD vann 43 av 44 platser. Hösten 2015 hölls fria val och NLD vann en stor seger och Aung San Suu Kyi blev statskansler. Militären har dock ett fortsatt starkt inflytande.

Den 15 oktober 2015 slöts ett landsomfattande avtal om vapenvila mellan regeringen och åtta väpnade etniska grupper. Sju andra grupper vägrade dock att delta. Den fortsatta fredsprocessen har till stor del uteblivit.

FOTO: WIKIPEDIA

HÅRD AMNESTYKRITIK

DEN 14 JUNI 2007 publicerade Amnesty rapporten ”All the Civilians Suffer: Conflict, Displacement and Abuse in Northern Myanmar” baserad på tre researchresor i Kachinstaten och norra Shanstaten.

I rapporten anklagas militären för utomrättsliga avrättningar, tortyr, urskillningslös beskjutning av byar och begränsningar av möjligheten att ge nödhjälp till de cirka 100 000 internflyktingarna.

Etniska väpnade grupper anklagas för att tvångsrekrytera män, kvinnor och barn till sina stridande förband och kidnappningar.

I FÄNGELSET.
Teodora Vásquez
och Marco Venegas.
FOTO: CELINA ESCHER

Besök i kvinnofängelset

PRESSEN PÅ ATT EL SALVADOR ska avskaffa sitt totala abortförbud ökar. Riksdagsledamoten Marco Venegas (MP) har besökt kvinnor som har dömts.

TEXT: JENNIE AQUILONIUS

En dag på jobbet drabbas höggravida Teodora del Carmen Vásquez av kraftig smärta och börjar förlora mycket blod. Hennes chef på kafeterian ringer polisen för att få hjälp samtidigt som Teodora svimmar och föder ett dödfött barn. Polisen kommer, de fängslar henne och hävdar att hon gjort abort.

– När jag träffade Teodora blev problemet verkligt. Hon berättade sin historia, hur hon

först blev glad när hon vaknade upp och såg polisen, men sedan upptäckte att hon hade handfängsel, säger Marco Venegas.

Han är riksdagsledamot för svenska Miljöpartiet och i slutet av december 2017 besökte han Teodora Vásquez i det överfulla kvinnofängelset Ilopango. El Salvador är ett av få länder i världen där abort är totalförbjudet. Teodora Vásquez dömdes till 30 års fängelse för mord och när Marco Venegas

”Jag tror att trycket utifrån kommer att få effekt.”

Marco Venegas

besökte henne i fängelset hade hon suttit tio år i fängelse. Den 13 december 2017 togs hennes fall upp i domstol igen. Trots att läkare intygade att barnet dött av naturliga orsaker låg domen fast.

Fallet har väckt stor internationell uppmärksamhet. Liz Throssell, talesperson i FN:s högkommissariat för mänskliga rättigheter, kallade domen den 13 december för förskräcklig. Även EU-parlamentet krävde att El Salvador friger de kvinnor som dömts efter missfall eller dödfödslar, och att landet avkriminaliserar abort. Straffet för abort är två till åtta år, men många som får missfall sent under graviditeten eller föder ett dödfött barn döms till 30–50 år för ”mord under försvårande omständigheter”. Lagen drabbar framför allt fattiga kvinnor.

Teodora Vásquez frigavs överraskande 15 februari. Hon hade ansökt om förkortat straff och justitieministeriet sade ja till hennes begäran. Frigivningen innebar dock inte att domen upphävs och hon betraktas fortfarande som skyldig till mord.

Marco Venegas och filmaren Celina Escher intervjuade Teodora Vásquez och kvinnor från gruppen ”Las 17”. Gruppen består av 17 kvinnor som kommer från fattiga förhållanden, som har drabbats av komplikationer under graviditeten och därefter har dömts för mord efter bristfälliga rättegångar.

De träffade också parlamentsledamöter i det utskott som behandlar de tre lagförslag som lagts fram i abortfrågan. Den konservativa partiet Arena skärpte abortlagen år 1998 då totalförbud infördes. Den katolska och evangeliska kyrkan är stark i landet, och det står i konstitutionen att en människa blir till vid befruktningsögonblicket.

– Kvinnoorganisationerna förlorade också stödet från flera bidragsgivare, det verkade

som om de internationella biståndsgivarna inte ville lägga sig i landets interna angelägenheter. Jag tror att det gjorde att kvinnorna inte orkade kämpa emot, säger Marco Venegas.

Nu finns för första gången tre lagförslag som vill förändra abortlagen. Det styrande vänsterpartiet FMLN vill mildra lagen så att abort tillåts om kvinnans liv är i fara, om hon blivit gravid till följd av våldtäkt eller trafficking eller om fostret är livsodugligt. En ledamot från Arena har lagt fram ett förslag där abort tillåts om kvinnans liv är i fara eller om en minderårig blivit gravid genom våldtäkt. En annan politiker från Arena vill skärpa straffet för abort till 50 års fängelse.

Inget avgörande i frågan väntas komma innan El Salvador den 4 mars håller val till nationalförsamlingen.

Marco Venegas träffade också landets justitieminister Mauricio Ramirez Landaverde. Han var medveten om problemet och konsekvenserna, men menade att domstolarna var självständiga och att det här inte var något som regeringen hade makt över.

På internationella kvinnodagen den 8 mars ordnar Marco Venegas ett seminarium i riksdagen om abortfrågan i El Salvador. Då visas den kortdokumentär som han och filmaren Celina Escher gjorde under resan och det blir också ett seminarium med bland andra Amnesty, Latinamerika-grupperna och María Teresa Rivera, som fick asyl i Sverige 2017 efter att ha suttit fyra år i fängelse dömd för ”mord under försvårande omständigheter”.

– Jag tror att trycket utifrån kommer att få effekt. Det Sverige framför allt skulle kunna bidra med är att öka kompetensen om jämställdhet hos juristerna i landet, säger Marco Venegas. ■■■

EL SALVADOR

HUVUDSTAD:
San Salvador.

POLITIK:
Spansk koloni fram till år 1821. Under 1979-1992 pågick ett inbördeskrig mellan den USA-stödda militären och vänstergerillan FMLN där minst 75 000 personer dödade. Under 2000-talet har FMLN och högerpartiet ARENA växlat vid makten. Nuvarande presidenten, Salvador Sánchez Cerén, tillhör FMLN.

YTA:
21 041 km².
(Sverige
449 964 km²)
BEFOLKNING:
6,4 miljoner.

Fotnot: Intervjun med Marco Venegas gjordes innan Teodora Vásquez frigavs 15 februari.

Så kan härskartekniker motverkas

FEM HÄRSKARTEKNIKER, FEMTIO MOTSTÅNDS-STRATEGIER

Rebecca Bohlin & Sara Borg
Ordfront förlag

BERIT ÅS ARBETADE under slutet av 1960-talet fram teorin om de fem härskarteknikerna. Ås fick idén till sin forskning om härskartekniker när hon satt på möten och upptäckte hur män kommunicerade till varandra och gentemot henne själv. Ås namngav då fem härskartekniker, vilka kan beskrivas som social manipulation. Enligt Ås används de här teknikerna för att förminska och utöva makt över kvinnor. Idag tolkas begreppet vidare, där vi ser att vem som helst kan bli utsatt för härskartekniker.

”Fem härskartekniker, femtio motståndsstrategier” tar sin utgångspunkt i en djupintervju med Ås som fortfarande vid 89 års ålder jobbar aktivt för att sprida kunskap om begreppet härskartekniker. Olika människors erfarenheter och upplevelser av härskartekniker beskrivs också i boken. I samband med berättelserna ger **Bohlin** och **Borg** förslag på hur dessa situationer kan bemötas på ett konstruktivt sätt.

Bokens styrka ligger i att den enkelt erbjuder konkreta tips på hur obekväma situationer kan bemötas, och vilka rättigheter du som arbetstagare har på din arbetsplats. Jag upplevde boken som väldigt tankeväckande, och kände att jag fick ett nytt perspektiv på hur härskartekniker används. För den som vill bli bättre på att bemöta utmanande situationer i skolan, arbetsplatsen eller andra sammanhang är detta värdefull läsning.

SARA KARAMA KANGOOM

SEGERN. 17 april 1975 intog Röda khmererna Phnom Penh. DN:s fotograf Sven-Eric Sjöberg var en av journalisterna som stannade kvar.

FOTO: SVEN-ERIC SJÖBERG/
PRESSENS BILD/TT

Vittnesmål inifrån Kambodja

MIN TID SOM FÅNGE HOS RÖDA KHMERERNA

François Bizot
Översättning:
Maria Bodner Gröön
Fri Tanke

FRANÇOIS BIZOT hade kommit till Kambodja år 1965 från Frankrike som nyfiken antropolog för att studera buddismens inflytande. Han blev anställd vid Angkor Wat för att hjälpa till med att bevara detta kulturarv. Han pratade khmer och var gift med en kambodjansk kvinna. I slutet av 1960-talet ökade oron i Kambodja då Vietnamkriget starkt påverkade landet. Nordvietnam och FNL hade baser i Kambodja och från 1969 inledde USA ett hemligt bombkrig som *Richard Nixon* dolde för SA:s kongress.

Bizot blev ett förtvivlat ögonvittne till maktkampen inne i Kambodja och från 1970 då general *Lon Nol* tog makten och USA marscherade

in blev landet en ny krigsskådeplats.

Bizot tillfångatogs i oktober 1971 av de Röda khmererna och anklagades för att vara CIA-agent. Han hölls fängslad av ”*kamrat Duch*” som senare skulle bli ökänd över hela världen då han från 1975 ledde koncentrationslägret Tuol Sleng i huvudstaden Phnom Penh där tusentals fångar dukade under.

I ”Min tid som fånge hos Röda khmererna” skildrar Bizot både tiden i fångenskap hos Duch och Röda khmerernas maktövertagande 1975.

Det är ett fascinerande tidsdokument som till sist, 17 år efter originalets utgivning i Frankrike, nu har kommit på svenska. Bizot var den enda västerlänning som släpptes fri av Röda khmererna och skildringen av dialogen mellan Bizot och Duch är som en politisk thriller på liv och död.

Mötet slutar med ”vi gav varandra en broderlig kram,

och så skildes våra vägar” och i december 1971 var Bizot åter en fri man. Hans arbetskamrater, som också hade tillfångatagits, tilläts dock inte att leva. År 2000 kunde Bizot återbesöka den plats där han hållits som fånge. Och som parentes kan nämnas att Bizot och Duch möttes år 2003 när Duch skulle ställas inför rätta för brott mot mänskligheten.

När Röda khmererna den 17 april 1975 intog huvudstaden Phnom Penh samlades snart alla utländska medborgare på franska ambassaden. Bizot blev med sina kunskaper i khmer en viktig förbindelselänk mellan ambassaden och de nya makthavarna.

Skildringen av de kaotiska veckorna innan alla utlänningar skickas ut med buss till Thailand är gastkramande och ett viktigt historiskt vittnesmål. Bizots bok förtjänar bred spridning för alla som är intresserade av Kambodjas dramatiska historia.

ULF B ANDERSSON

EN BOK SOM GER HOPP

HOPP
Rebecca Solnit
Översättning:
Helena Hansson
Ordfront

REBECCA SOLNITS ”Hopp” kan kanske vara det mest fantastiska sätt en kan inleda ett år av läsning, och kanske inte minst ett valår, med. Boken har några år på nacken, men har just kommit ut i nyöversättning och känns (på gott och ont) fortfarande högaktuell.

Solnit har bland annat engagerat sig i klimatfrågan, mot kärnvapen och för kvinnors rättigheter.

Hon tar avstamp i den politiska misströstan och den uppgivenhet som hon själv, och andra aktivister, då och då hamnar i. Genom konkreta exempel där politisk organisering lett till förändring, vill hon peka ut en riktning för framtida politiska segrar. Samtidigt lyfter hon exempel på fallgropar

en som aktivist ska akta sig för och beskriver hur dominerande samhällsdiskurser tenderar att förpassa aktivisters betydelse till periferin.

Solnit diskuterar vidare hur förändring skapas, hur aktivism tagit, och tar sig, uttryck – från 1960-talet och fram till idag – och så diskuterar hon förstås hoppets betydelse och funktion för alla oss som engagerar oss för en annan, bättre värld.

Måhända skulle en eller annan (jag själv inräknad) historiematerialist ställa sig tveksam till huruvida ”[d]en revolution som verkligen räknas är den som äger rum i föreställningsvärlden”, men det är en annan diskussion. För trots det läser jag nu med pennan i högsta hugg för att kunna stryka under, ringa in, läsa om.

Hopp känns som högst angelägen feelgood-läsning, för den som känner sig uppgiven inför det rådande politiska klimatet och är en ousinlig källa till upplyftande, peppande citat att upprepa om och om igen. Särskilt så här under ett valår. Läs!

SANNA BLOMGREN

AKTIVIST. **Rebecca Solnit** är amerikansk historiker.

FOTO: ADRIAN MENDOZA

Stark nutidshistoria

UTVISAD. DEN DELTAGANDE JOURNALISTISKA BERÄTTELSEN OM SVENSK HISTORIAS STÖRSTA DEPORTATIONSVÄG

Redaktör:
Jonatan Fried
Blank Spot Projekt

169 SIDOR nutidshistoria, en bok skriven med hjälp av deltagande journalistik, alltså texter där vi som läsare är med och formar innehållet. Ämnet är högaktuellt och författarna till "Utvisad" skildrar delar av den svenska migrationspolitiken.

Vi får bland annat följa **Josef Moradi** och vad det innebär för honom att efter ett par år i den dalsländska huvudorten Åmål stå inför risken att utvisas till ett krigshärjat och osäkert Afghanistan. Josef har ingen familj eller andra anhängare i Afghanistan. Tiden i Sverige har för Josef präglats av hopp och förtvivlan, glädjen över fotbollen har blandats med ålders-tester och omprövningar hos migrationsdomstolen.

Parallellt med historien om Josef och andra ungdomar får vi läsa om hur rörelsen "Vi står inte ut – men vi slutar aldrig kämpa" växer fram och mobiliserar människor på gator och torg runt om i landet. När gränserna stängs ökar aktivismen.

Skildringarna i boken är ärliga och den oberoende journalistikens kall att rapportera om allt utan omskrivningar får plats. Boken täcker in många aspekter; de personliga historierna, den rådande politiken och den mobilisering människor försöker skapa när kalla vindar blåser. Språket är enkelt och har ett bra driv vilket gör att jag som vanligtvis aldrig kan sträckläsa lyckas läsa hela boken på bara några timmar.

MALIN ÖSTERBERG

SOVJETARV. Floderna leddes om och av Aralsjön återstår idag bara en mindre del.

FOTO: SERGEY PONOMAREV/AP/TT

Fem okända länder

SOVJETISTAN

Erika Fatland
Leopard förlag
Översättning:
Emeli André

I "SOVJETISTAN" tar den norska författaren **Erika Fatland** med läsaren till fem ex-sovjetiska republiker; Kazakstan, Uzbekistan, Turkmenistan, Kirgizistan, Tadzjikistan. Namnen klingar exotiskt och lite skämtsamt har vi väl alla någon gång kallat regionen Långtbortistan. Jag har alltid fascinerats av dessa länder och närt en längtan av att resa dit. Boken är skriven år 2014 av Erika Fatland, norsk författare och socialantropolog, och skildrar hennes rundresa i de fem länderna.

Boken är upplagd med en inledande karta och ett antal kapitel om varje land och i mitten några bildsidor.

Turkmenistan är ett av de mer stängda och bisarra länderna. Den förra presidenten, **Saparmurat Nijazov**, tog sig namnet Turkmenbasji, turkmenernas överhuvud, och gav bland annat dagarna och månaderna nya namn och lät uppföra statyer av sig själv

runt om i landet. Med en strikt upplagd reserutt från en statligt auktoriserad resebyrå och ständigt i följe av guider tar sig Fatland runt i landet och besöker byar på landsbygden, Karakum-ökenen där Sidenvägen gick och ruinerna i Merv, en oasstad som grundades cirka 500 år före inledningen av vår tideräkning.

I Kazakstan ligger största delen av Aralsjön, eller snarare det som en gång var Aralsjön. Idag är den nästan helt uttorkad på grund av att sovjetmyndigheterna ledde om vattnet från floderna för att kunna bevattna de stora bomullsodlingarna. Sjön är ett av många spår efter sovjettiden.

Erika Fatland avslutar sin resa i Uzbekistan som kanske är det land vi vet lite mer om på grund av Telias mutor till den då styrande Karimov-familjen. I avsnittet beskrivs det hårda förtrycket i landet där presidenten har spelat på folks rädsla för islamistiska extremister och oroliga grannländer för att behålla makten.

Boken är en bra, lättläst blandning av fakta, historia, dagsaktuell politik, berättelser om människor, anekdoter och skrönor vilket gjort mig än mer bestämd att någon gång resa i regionen. **ANDREA BODEKULL**

TEMPO DOKUMENTÄR FESTIVAL 5-11 MARS 2018

Gratis
årskort för
Amnesty Press-
läsare!

TEMA
PERSONA
2018

Välkommen till årets dokumentärfest!

En hel vecka med film, radio, foto, seminarier, fester och mycket annat.

Du som är Amnesty Press-läsare får ett gratis årskort (obligatoriskt för att besöka festivalen, värde 60 kr) mot uppvisande av annonsen i någon av våra biljettkassor.

Program och biljetter: tempofestival.se

Inga passiva offer

DRÖMMEN OM ETT BÄTTRE LIV. MÄNNISKAN SOM HANDELSVARA.

Stefan F. Lindberg & Lennart Johnson
Carlsson bokförlag

I "DRÖMMEN OM ETT BÄTTRE LIV" skildrar två berättare – **Stefan F. Lindberg** genom bild och **Lennart Johnson** genom text – verkligheten som många migrantarbetare möter i Sydasiens och Sydostasien.

De människor som skildras i boken arbetar ofta under extrema förhållanden som många av oss förmodligen inte kan föreställa sig. Vi möter hushållsarbetare som känner sin arbetsgivares barn bättre än sina egna. Kvinnor i jakt på ett bättre liv blir offer för sexhandel och män jobbar ute på fiskebåtar månader i sträck mot låg betalning.

Boken förmedlar tydligt den hårda verklighet många migrantarbetare möter, men en av bokens största styrkor är att den skildrar dessa människors värld utan att bli sentimental och utmåla dem som passiva offer. Vi möter människor som gör de bästa och mest rationella val under pressande omständigheter.

Boken hade blivit ännu bättre om berättelserna hade fått ta mer plats. Ibland blir det lite hoppigt mellan de olika berättelserna och bilderna och det kan stundvis vara svårt att urskilja den röda tråden.

Trots detta rekommenderas boken varmt då den ger oss möjlighet att möta en verklighet vi många gånger vet väldigt lite om. Människor som sällan ges en röst i media får här själva berätta sina historier och det är en stundtals skakande läsning.

SARA KARAMA KANGOUM

HISTORIEN. Segerparaden i Moskva 2015 där deltagarna bär bilder på dem som kämpade i andra världskriget. FOTO: KREMLIN.RU

Professorn ger oss perspektiv

RYSSLANDS HISTORIA
Kristian Gerner
Historiska medier

KRISTIAN GERNER ÄR Rysslandsexpert och professor i historia vid Lunds universitet. Nu har hans bok *Rysslands historia* (2011) utkommit i en ny utgåva.

I boken skildras Ryssland och dess historia – från medeltiden fram till idag. Centrala personer och händelser sätts in i sitt historiska sammanhang. Vi får läsa om *Ivan den förskräcklige*, *Peter den Store*, *Lenin*, *Stalin* och *Putin*. Och det handlar om den stora oredan, Rysslands uppstigande till stormakt och Sovjetunionens uppgång och fall.

Men Rysslands historia är inte bara en traditionell historieskildring som börjar på ett årtal och slutar på ett annat, utan snarare är det en historisk essä där Gerner blandar händelsehistoria med tematiska fördjupningar och personliga betraktelser.

I den nya utgåvan har också

ett avslutande kapitel tillkommit som behandlar de senaste årens utveckling i Ryssland. Gerner beskriver ett Ryssland på nedgång och han liknar det nuvarande läget i landet med hur det var under *Leonid Brezjnevs* tid, som styrde 1964–1982.

Ekonomi krymper, löner sjunker, konsumtionen minskar och den medelklass som vuxit fram de senaste decennierna får det nu allt tuffare. Gerner menar också att säkerhetstjänsten FSB, som är KGB:s arvtogare, har intagit kommunistpartiets tidigare ställning som den ledande kraften i samhället. Duman, parlamentet i Ryssland, är mestadels en dekorativ inrättning.

Det är på många sätt dystert läsning, men en av bokens stora förtjänster är att Gerner hjälper läsaren att se kontinuiteten i den ryska historien. Och detta, tillsammans med de tematiska fördjupningarna och Gerner personliga berättelser från sina resor och möten med människor i Ryssland, gör boken till intressant läsning för alla som är fascinerade av det stora landet i öst.

CHRISTOFFER DAHLIN

SAGT & GJORT

"Skjut dem i vaginan"

Filippinernas president **Rodrigo Duterte** höll i februari ett tal till armén och beordrade soldater att skjuta kvinnliga soldater i kommunistgerillan i vaginan. "Har de ingen vagina, är de värdelösa" sade Duterte.

"Om du kan skjuta en fågel..."

Filippinernas president **Rodrigo Duterte** erbjuder motsvarande 4 000 kronor i belöning till regeringssoldater som skjuter ihjäl en rebell. Duterte pekade på att det inte kan vara så svårt att skjuta en rebell "som har ett större huvud" än en fågel.

Rodrigo Duterte.

"Vi ska undersöka Filippinerna"

Fatou Bensouda, chefsåklagare vid ICC, Internationella brottmålsdomstolen, meddelar 8 februari att en preliminär undersökning ska inledas om folkrättsbrott i Filippinerna. Tusentals människor har på order av president Rodrigo Duterte mördats för att bekämpa narkotikan i landet.

"Oerhört märkligt"

Maja Åberg på svenska Amnesty kommenterar den 15 februari uppgifterna om att Sverige kan vara på väg att exportera vapen till Filippinerna. Sveriges riktlinjer gällande vapenexport säger att respekt för mänskliga rättigheter ska vara ett centralt villkor för att vapenexport skall beviljas.

ORÄDD. Asma Jahangir år 2012.

FOTO: AMNESTY

ASMA JAHANGIR HYLLAS

Den 11 februari avled den pakistanska människorättsadvokaten **Asma Jahangir**, 66, i en hjärtinfarkt. **Amnestys generalsekreterare Salil Shetty** hyllade hennes mångåriga arbete för de mest utsatta människorna i Pakistan.

– Hon kämpade modigt, ofta med stora personliga risker, för kvinnor, barn, människor i tvångsarbete, religiösa minoriteter, journalister, de försvunna och så många andra, sade **Salil Shetty**. Hon utmanade orättvisor varhelst hon såg dem. **Asma Jahangirs** hastiga död är en förlust inte bara för Pakistan utan för hela den globala människorättsrörelsen.

Asma Jahangir kom in i juridiken redan som tonåring. Hennes far, vänsterpolitikern **Malik Ghulam Jilani**, hade fängslats under **Yahya Khans** styre och hon kämpade för hans frigivning.

Tillsammans med sin syster, **Hina Jilani**, startade Asma

Jahangir Pakistans första advokatbyrå med enbart kvinnliga medarbetare.

År 1995 fick Asma Jahangir "Martin Ennals Award for Human Rights Defenders", det pris som delas ut av världens ledande människorättsorganisationer och var med och grundade Pakistans människorättskommission. Hon hade också uppdrag som specialrapportör åt FN.

Asma Jahangir utsattes flera gånger för fysiska attacker och år 2007 sattes hon i husarrest när general **Pervez Musharraf** införde undantagstillstånd.

År 2014 var hon i Stockholm och mottog Right Livelihood-priset för sitt "försvar och främjande av mänskliga rättigheter i och utanför Pakistan, ofta i väldigt svåra och komplexa situationer och trots stora personliga risker".

I en intervju med Amnesty Press såg hon då framsteg när det gäller mänskliga rättigheter i Pakistan men också fortsatta utmaningar.

ULF B ANDERSSON

VARJE ÅR UTFÄRDAR Amnesty International hundratals blyxtaktioner. Det kan handla om samvetsfångar som har fängslats, dödsdömda fångar där en avrättning är nära

förestående, flyktingar som vägras söka asyl eller hotad yttrandefrihet. Amnesty Press väljer ut tre fall i varje nummer.

Oppositionsledare
fortsatt häktad

 DEN 3 SEPTEMBER 2017 greps **Kem Sokha**, ledare för oppositionspartiet CNRP, i sitt hem i Kambodjas huvudstad Phnom Penh. Han anklagas för förräderi och hotas av upp till 30 års fängelse. Den 1 februari hölls en ny häktesförhandling och återigen förvägrades Kem Sokha frigivning mot borgen. Observatörer i rättssalen noterade att Kem Sokhas hälsa verkar ha försämrats. Högsta domstolen har upplöst CNRP inför valet i juli och hävdar att partiet i samarbete med USA:s regering har arbetat för att störta regeringen.

SKRIV TILL:
Minister of the Interior and Deputy Prime Minister
Sar Kheng
75 Norodom Blvd, Khan Chamkarmon
Phnom Penh
Kambodja
Fax: +855 23 426 585

Your Excellency,
In writing to Your Excellency I would like to express my concern for Kem Sokha. He has been held in isolated pre-trial detention since September 2017 on politically motivated charges of treason. In detention Kem Sokha's health has severely deteriorated.
I urge the authorities to immediately and unconditionally release Kem Sokha due to this serious deterioration of his health.

Pending his release, Kem Sokha's solitary confinement must be ended immediately.

I call on the authorities to ensure that all political activists and Human Right Defenders in Cambodia are able to peacefully exercise their right to freedom of expression, association and peaceful assembly without risk of arrest and harassment. Respectfully,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 19 mars.

Gui Minhai
bortförd från tåg

 DEN SVENSKA bokförläggaren **Gui Minhai** fördes bort av civilklädd polis när han den 20 januari tillsammans med två svenska diplomater befann sig på ett tåg till Peking för undersökning av misstänkt ALS. Den 9 februari framträdde han i en TV-intervju i häktet i Ningbo och riktade hårda anklagelser mot Sverige. Frivilligheten i hans svar ifrågasattes. Gui Minhai har i Hongkong publicerat böcker med kritik mot kinesiska ledare. Den 17 oktober 2015 "försvann" han under semester i Thailand och dök upp i Kina i januari 2016 då han i TV "bekände" ett trafikbrott från 2003.

SKRIV TILL:
Minister of State Security
Chen Wenqing
14 Dongchang'anjie
Dongchengqu
Beijing Shi 100741
Folkrepubliken Kina

Dear Minister,
Allow me to express my deep concern about that fact that Swedish citizen Gui Minhai was detained again Saturday 20 January while he was travelling with two Swedish diplomats. I urge the authorities to immediately and unconditionally release Gui Minhai, unless there is sufficient credible and admissible evidence that he has committed an internationally recognized offence, and is granted a fair trial.

I also ask you to grant Gui Minhai prompt, regular and unrestricted access to medical care on request or as necessary.

And finally, pending his release I ask you to ensure that Gui Minhai, without delay, has regular and unrestricted access to his family and lawyers of his own choosing. Respectfully,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 19 mars.

Samvetsfånge
överfallen

 DEN 20 MARS 2017 dömdes **Eduardo Cardet** till tre års fängelse. Han är en av ledarna för MLC, den kristna befrielse rörelsen, som sedan år 1988 arbetar för fredliga och demokratiska förändringar i Kuba. Innan Cardet greps den 30 november 2016 hade han gett intervjuer med kritik mot styret i landet. Hans fru uppger att tre medfångar attackerat Cardet sedan han 19 december 2017 flyttats till annat fängelse.

SKRIV TILL:
Raúl Castro Ruz
Presidente de la República de Cuba
La Habana, Kuba
E-post: cuba_onu@cubamission.com
(c/o Cuban Mission to UN)

Excelencia:
Mediante la presente quisiera expresar mi preocupación por la seguridad de Dr. Eduardo Cardet. El día 19 de diciembre pasado Dr. Cardet fue agredido por tres presos, luego de haber sido trasladado a la prisión denominada Cuba Si.

Insto a las autoridades a poner en libertad de manera inmediata e incondicional al Dr. Eduardo Cardet, ya que es preso de conciencia, encarcelado únicamente por el ejercicio pacífico de su derecho a la libertad de expresión.

Les pido que investiguen la presunta agresión a Dr. Cardet y garanticen que se ponen en marcha medidas efectivas para proteger su seguridad y la de la población penitenciaria en todo momento. Respetuosamente,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 19 mars.

Ovanstående vädjandebrev med sammanfattning på svenska finns på amnestypress.se (längst upp i högra hörnet).

JAG HAR TIDNINGEN
I VÄSKAN

Hej, jag vill bara visa min uppskattning för er intressanta tidning. Till skillnad från andra medlems-tidningar visar den inte bara hur pengarna används, utan ger mig både en djup och bred bild av hur förtryck och konflikter ser ut i världen. Jag läser varje nummer med stort intresse och bär med mig i väskan för att läsa på tunnelbanan. Hoppas ni fortsätter med denna högkvalitativa trycksak och inte ersätter tidningen med digitala nyhetsbrev. Det blir tyvärr sällan bättre då, bara ytligare.

SUSANNA WASIELEWSKI

SVAR: Tack för ditt beröm. Vi kan försäkra att det inte finns några planer på att papperstidningen ska upphöra. Nyhetsbrev har sin funktion liksom tidningar med reportage.

FEL FLAGGOR!

Tack för den tjocka Amnesty Press (nr 4/2017) jag har fått. Observera att flaggorna är fel i två fall:

1. Sidan 34. Det handlar om Myanmar (Burma). Flaggan är Republiken Kinas (Taiwan), inte Myanmar.
2. Sidan 51. Krigsdomstolen i Sarajevo. Flaggan är inte Bosniens utan Libanons!

Med vänliga hälsningar

LARS-ERIK ÖLLER

Burma då och nu.

Burma
1974–2010.

Burma
(Myanmar).

SVAR: Redaktören skäms! Här kommer lite sidoinformation: vi använde förvisso fel flagga då militärregimen i Burma (Myanmar) år 2010 bytte flagga. Den flagga som användes i Burma 1974–2010 (som vi använde) har så starka likheter med Taiwans (Republiken Kina) flagga att den ska ha använts av taiwanesiska idrottsupportrar vid OS i Peking 2008. I folkrepubliken Kina är nämligen Taiwans flagga strikt förbjuden.

RÄTTELSE

På kartan över dödsstraffet i världen i nummer 4/2017 (sid 40–41) har vi markerat att Ryssland har avskaffat dödsstraffet. Det är dessvärre felaktigt. Dödsstraffet finns formellt

kvar i Rysslands lagstiftning men ett moratorium infördes år 1996. Detta bekräftades av landets konstitutionsdomstol 1999. Den senaste avrättningen genomfördes 2 augusti 1996.

TEOLOGISKA HÖGSKOLAN STOCKHOLM

Studera
**mänskliga
rättigheter!**

Kandidat- och masterprogram
Fristående kurser
Uppdragsutbildning

THS • Åkeshovs, 29 • 168 39 Bromma
www.ths.se

www.ths.se

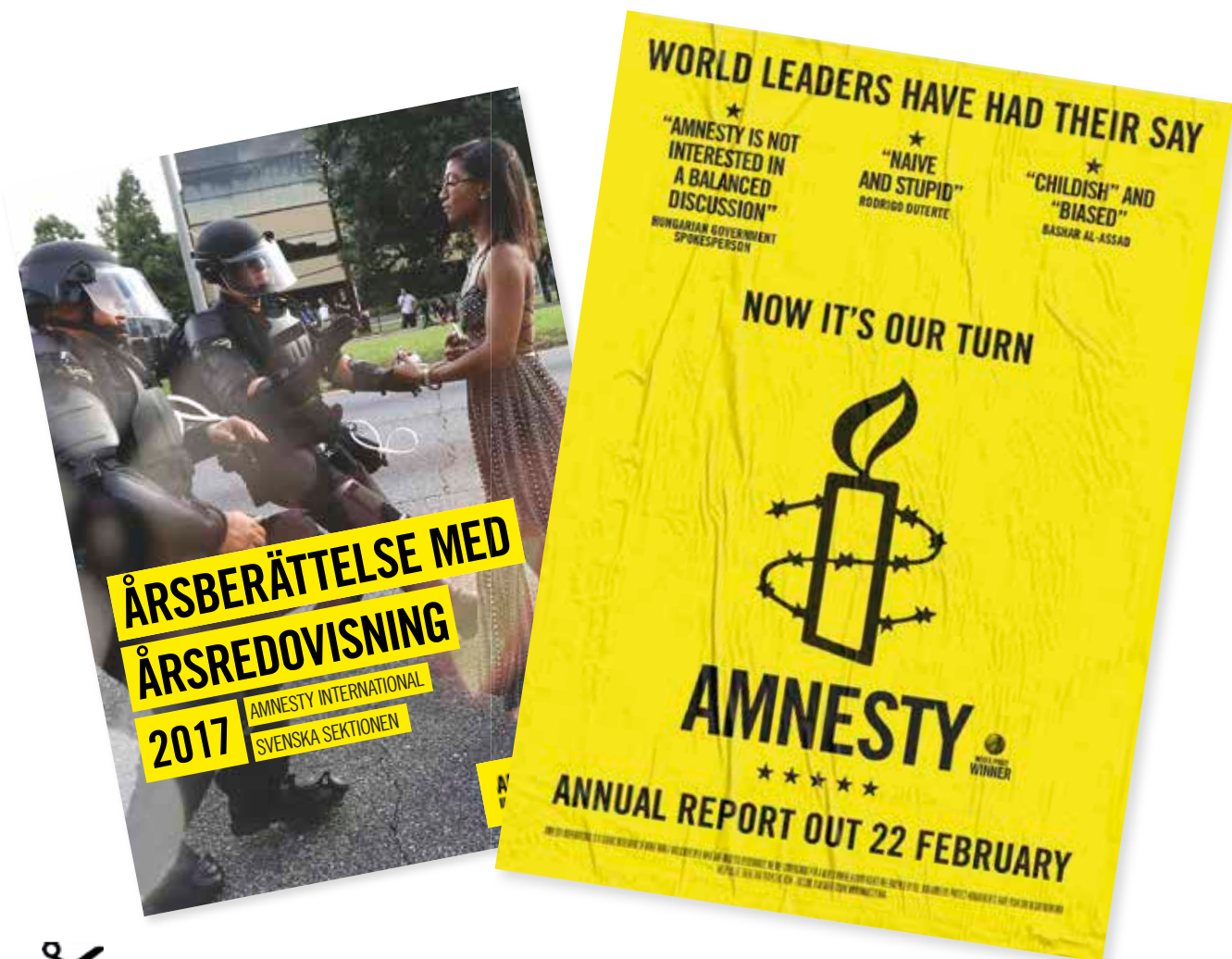
ÅRETS "GOASTE" ÅRSMÖTE!

Årets årsmöte den 4–6 maj blir något alldeles extra. Träffa hundratals Amnestyvänner som kämpar för mänskliga rättigheter och inte minst, upplev musik, kultur, god mat och intressanta möten. Som medlemmar är vi med och skapar ett bättre Amnesty.

I år håller vi till i Göteborg där vi förutom att forma Amnestys framtida arbete, får chansen att reflektera och inspireras av olika talare. Det blir också en kraftsamling inför årets riksdagsval där vi vägrar backa från att stå upp för allas lika rätt. Den 5 maj ställer sig en rad spännande artister på Stadsteaterns scen för att bjuda på musik och dans – missa inte årets roligaste Amnestyfest.

Anmäl dig till årsmötet senast 19 april på amnesty.se.

Vi ses i Göteborg i maj!

BESTÄLLNINGSKUPONG

Beställ Amnestys årsrapport 2017.

Rapporten beskriver människorättssituationen i 159 länder och innehåller även sammanfattningar för varje världsdel. Kostnad 200 kr + porto.

☐ Ja, jag beställer Amnestys årsrapport.

☐ Ja, jag beställer svenska sektionens årsredovisning 2017.

Vi skickar den mot portokostnad.

☐ Ja, jag vill prenumenera på Amnesty Press.

4 nr per år kostar 200 kr. Skicka mig ett inbetalningskort. Som medlem får du Amnesty Press automatiskt.

FÖR- OCH EFTERNAMN:

ADRESS:

POSTNUMMER OCH ORT:

TELEFONNUMMER:

Beställ via e-post: distributionen@amnesty.se eller skicka in kupongen i ett kuvert till Amnesty International, svarspost 110 610 800, box 4719, 116 92 Stockholm

JÄMLIKHETENS NÖDVÄNDIGHET

STYRELSENS HÖRNA

På årsmötet förra året öppnades återigen den viktiga och ständigt relevanta diskussionen om inkludering och jämlikhet inom Amnestys organisation och medlemsrörelse, bland annat genom en motion om

ökad tillgång till kampanjmaterial på engelska. Att välkomna en bredd av perspektiv, erfarenheter och grupper inom Amnesty fortsätter att vara en viktig fråga för oss.

Debatten om jämlikhetsarbete pågår just nu både i organisationsvärlden och i samhället i övrigt. Begrepp som mångfald, jämställdhet och integration används ofta utan någon vidare analys och det låter som att det går att uppnå med en snygg slogan. Egentligen handlar det om en värdering om alla människors lika värde, som ska omsättas i praktiken. Som människorättsorganisation ser jag att det är viktigt att Amnesty lever sina värderingar. Målet bör därför vara att ligga i framkant när det kommer till inkludering och jämlikhet. För att uppnå detta behöver vi vända blicken inåt och se våra egna normer och beteenden, för att sedan kunna utveckla och anpassa Amnesty till en samtid som är i ständig förändring.

Inom Amnesty har vi valt att benämna detta för vårt jämlikhetsarbete. Det är ett arbete som styrelsen tar på stort allvar och vår förhoppning är att det kommer att genomsyra hela organisationen. Jämlikhet är inte något som uppnås endast för att viljan finns och just därför är det viktigt att arbeta med dessa frågor på ett strukturerat sätt. Vi bör sträva efter ett förhållningssätt där jämlikhet ska vara en ständig kompass för att förstå vad vi som organisation

och individer behöver göra. Vi måste alla hjälpas åt för att gå i rätt riktning och på så sätt sänka trösklar in i organisationen. Ett framgångsrikt jämlikhetsarbete kräver medvetenhet om maktstrukturer, intersektionalitet, mikro-aggressioner och mer, vilket ofta innebär en del obekväma uppvaknanden. Jag känner mig dock lugn i att Amnesty har både viljan och alla förutsättningar som krävs för att fortsätta arbeta för en inkluderande och jämlik organisation.

Amnestys styrka ligger hos befintliga och framtida medlemmar. Jag är helt säker på att vi tillsammans kan öka jämlikheten och tillgängligheten och bli en organisation där alla olika bakgrunder, identiteter, perspektiv, erfarenheter, likheter och olikheter rymms.

Det är vår gemensamma uppgift att se till att alla som delar Amnestys värderingar alltid känner sig välkomna till oss. Jag ser fram emot en spännande tid tillsammans med alla oss som utgör Amnesty!

LINN MALMBORG, STYRELSELEDAMOT

Kan en lott förhindra brott mot de mänskliga rättigheterna?

Vår övertygelse är att världen blir bättre med starka ideella organisationer. Det är därför Postkodlotteriet finns. Och det är därför vi fördelar lotteriets överskott mellan ett 50-tal ideella organisationer som arbetar för bättre villkor för människor, djur och natur.

Hur är det då, kan en lott förhindra brott mot de mänskliga rättigheterna? Nej, tyvärr. Det vore väldigt förenklat att se det på det sättet. Men den som har en lott i Postkodlotteriet bidrar till att viktiga organisationer kan göra bra saker, som att kämpa för våra mänskliga rättigheter.

Stort tack Amnesty International för allt ni gör, och stort tack till alla som har en lott – ni möjliggör så mycket!

f i YouTube #postkodeffekten

Åldersgräns 18 år. Gå in på stodlinjen.se om du eller en anhörig spelar för mycket. Mer info på postkodlotteriet.se

Rickard Sjöberg är programledare i Postkodmiljönären.

DU FÖLJER VÄL **AMNESTY PRESS**
PÅ FACEBOOK?

POSTTIDNING B

Avsändare:
Amnesty International
Box 4719
116 92 Stockholm

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med den nya adressen
på baksidan (ej adressidan):

ANNONS

AZZA KÄMPAR MOT VÅLDTÄKT – RISKERAR 25 ÅRS FÄNGELSE

Rädslan finns där hela tiden. Att du ska bli sexuellt trakasserad på gatan. Att din mans knytnäve nästa gång knäcker näsan. Att någon ska våldta dig. Varför? Därför att du är kvinna och lever i Egypten. Ditt kön är ditt brott, våldet mot dig din vardag.

Som tur är finns det modiga människor som kämpar emot. Personer som Azza Soliman. Azza är människorättsförsvarare i Egypten och har som advokat vigtt sitt liv åt att kämpa för

kvinnors rättigheter. Priset hon fått betala är att hon är svartlistad som fiende till staten och landet. Hon är ständigt övervakad och har upprepade gånger fängslats. Men nu har det blivit värre.

Azza anklagas bland annat för att smutskasta sitt land då hon kämpar för ett mer jämlikt Egypten. Hon får inte resa fritt, hennes tillgångar har frysts och hon riskerar nu 25 års fängelse.

AGERA NU! SMS:A "AZZA" TILL 72970

*Eventuella operatörskostnader kan tillkomma

**AMNESTY
INTERNATIONAL**